

Kl. 13.00–15.53

18.00–18.16

§ 1 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 21 november kl. 14.00*.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2024/25:10 för torsdagen den 14 november i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:185

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:185 Skatt på sexuella tjänster

av Hanna Westerén (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 december 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 14 november 2024

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2024/25:186

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:186 Dagligt behov av certifierad flygtrafik till

och från Gotland

av Hanna Westerén (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 6 december 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 18 november 2024
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2024/25:189

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:189 Informationsplikt inom skolan
av Niels Paarup-Petersen (C)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 6 december 2024.
Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.
Stockholm den 15 november 2024
Utbildningsdepartementet
Lotta Edholm

Interpellation 2024/25:196

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:196 Järnvägsförbindelsen i Ystads hamn
av Adrian Magnusson (S)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 6 december 2024.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 18 november 2024
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2024/25:MJU5 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och
ett hållbart fiske

Finansutskottets betänkande
2024/25:FiU7 Europeiska gröna obligationer

Näringsutskottets betänkanden
2024/25:NU8 Avskaffat krav på tillstånd för hotell- och pensionatsrörelser
2024/25:NU9 Tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter på elmarkna-
den

Civilutskottets betänkande
2024/25:CU3 Bolag och brott

Utrikesutskottets betänkande
2024/25:UU3 Sveriges internationella bistånd – uppföljning, utvärdering och rapportering

Utbildningsutskottets betänkanden
2024/25:UbU3 Stärkta skolbibliotek
2024/25:UbU4 Ändring av ikraftträdande av bestämmelser i skollagen om det nationella professionsprogrammet

§ 5 Svar på interpellationerna 2024/25:71 och 72 om sydsvenska företags tillgång till energi i närtid

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! God eftermiddag! Äntligen får vi möjlighet att debattera denna interpellation. Debatten blev ju uppskjuten förra gången, för jag fick inte ihop tiden då andra ärenden i kammaren drog ut på tiden.

Marianne Fundahn har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra för att företagen ska få tillgång till energi de närmaste åren så att det skapas de arbetstillfällen som södra Sverige så väl behöver. Adrian Magnusson har frågat mig om jag och regeringen är beredda att ompröva vårt beslut att inte stå för kostnaden för landanslutning gällande havsvindkraftsprojekt. Om inte har Adrian Magnusson också frågat mig hur jag och regeringen kommer att kompensera skåningarna för bortfallet i elproduktion till följd av Vattenfalls beslut att pausa havsvindkraftsprojektet vid Kriegers flak.

De tidigare regeringar som leddes av Socialdemokraterna godkände under åtta år en enda ansökan om havsbaserad vindkraft. Den här regeringen har under sina första två år vid makten redan godkänt två ansökningar om havsbaserade vindkraftparker, Galene och Kattegatt Syd.

När ett bolag som verkar på marknadsmässiga villkor tar ett investeringsbeslut om ny elproduktion sker det rimligtvis med beaktande av den samlade intäkts- och kostnadsbilden. Kostnaderna för att ansluta en produktionsanläggning till transmissionsnätet är bara en del av denna kostnadsbild. Om nätkundskollektivet ska bära kostnaden för att ansluta havsbaserad vindkraft på ett sätt som inte är samhällsekonomiskt motiverat kommer det att innebära att nätkunderna subventionerar den havsbaserade vindkraften.

Om Affärsverket svenska kraftnät bedömer att det i ett enskilt fall är samhällsekonomiskt lönsamt att bygga ut transmissionsnätet till havs finns det dock ingenting som hindrar att sådana ledningar byggs. Regeringens utgångspunkt är att alla kraftslag ska ha jämförbara spelregler på elmarknaden, att alla produktionsslag ska bära sina egna kostnader och att den som ansluter till elnätet ska stå för de kostnader som anslutningen orsakar.

Det är främst nedläggningen av planerbar elproduktion som har lett till en försämrad effektbalans, där Skåne och elprisområde 4 har störst försörjningsproblematik i hela EU och stora svårigheter att ansluta ny förbrukning. Sverige har i dag ett stort överskott av elproduktion, men denna el går på export. Elöverskottet i sig möjliggör inte att nya uttagskunder kan ansluta sig. Enligt Svenska kraftnäts nätutvecklingsplan för 2024–2033 finns det inga nya förbrukningsansökningar i SE4.

Den energipolitiska inriktningspropositionen, som riksdagen har antagit på regeringens förslag, anger att Sverige för närvarande bör planera för att kunna möta ett elbehov om minst 300 terawattimmar år 2045. På kort sikt, fram till 2030–2035, är det framför allt effekthöjningar inom vattenkraft, kraftvärme och befintlig kärnkraft samt en utbyggnad av landbaserad vindkraft och solkraft som kan möta ett ökande elbehov.

Riksdagen har på regeringens förslag beslutat att ändra det tidigare energipolitiska målet om 100 procent förnybar elproduktion till 100 procent fossilfri elproduktion 2040. Regeringen vill ge goda förutsättningar för alla fossilfria energislag och välkomnar all ny elproduktion som stärker elsystemet med rätt egenskaper och på rätt plats. Därför har regeringen lagt om energipolitiken dels för att möta ett ökande elbehov på kort, medellång och lång sikt, dels för att säkra en trygg energiförsörjning och effektiv omställning. Det följer av den energipolitiska inriktningspropositionen att flexibilitet, elproduktion och nät ska bidra till ett mer leveranssäkert elsystem som kan nyttjas mer effektivt och möta efterfrågan på el till konkurrenskraftiga elpriser.

Till de senaste åtgärder som regeringen har vidtagit för att komma till rätta med effektbristen i landet och säkra en ökad utbyggnad av fossilfri elproduktion hör budgetpropositionen för 2025, det vill säga nästa år. Där har regeringen bland annat föreslagit att ett nytt investeringsstöd införs, det så kallade Kraftlyftet, för att öka kapaciteten i elsystemet där behoven är som störst. Insatserna ska stärka leveranssäkerheten och förmågan att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd – det vill säga raka motsatsen till hur det är nu. Genom ett robust elsystem med satsningar för att få in mer effekt och mer el där behoven är som störst stärks Sveriges konkurrenskraft, vilket kommer även Sveriges hushåll och företag till nytta.

Regeringen arbetar också med att ta fram ett vindkraftspaket som ska förbättra förutsättningarna för att bygga ut landbaserad och kustnära vindkraft. Det första steget var förslaget i budgetpropositionen om att inrätta ett stöd till kommunerna baserat på fastighetsskatten för vindkraftsanläggningar. Därutöver avser regeringen att gå vidare med de tre kompensationsförslag som presenterades i betänkandet *Värdet av vinden* (SOU 2023:18) i syfte att stärka den lokala nyttan och acceptansen för vindkraft.

Anf. 2 MARIANNE FUNDAHN (S):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret på min interpellation. Jag börjar med att kommentera ministerns svar om godkännande av vindkraftsparker till havs.

Det spelar ingen roll hur många havsvindkraftsparker som blir godkända av olika regeringar om inga byggs. Sedan är det positivt att ministern i svaret ger ett halvt ja till att Svenska kraftnät kan bygga ut transmissionsnätet till havs.

Svenska Kriegers flak, som ligger tre mil söder om min hemstad Trelleborg, är Sveriges mest mogna havsbaserade vindkraftsprojekt. Det skulle kunna börja leverera 2028 och fullt utbyggt ge 2,7 terawattimmar per år. Det motsvarar drygt en halv miljon hushåll. Men Vattenfall har nu beslutat att pausa projektet. Kostnaden är för hög för att bygga elnät till havs. Nätanslutningen står för 25–30 procent av kostnaden. ”Det går inte att ta den kostnaden och fortfarande få det lönsamt”, säger Vattenfalls vd Anna Borg. Den signal som pausen skickar leder till oro i många led.

När beslutet kom var frågan om fler vindkraftsprojekt till havs skulle komma att pausas. Svaret fick vi ganska snabbt när det kom uppgifter om att ytterligare ett stort vindkraftsprojekt lagts på is, nämligen Kattegatt Syd. Vattenfalls vd Anna Borg säger att de gärna vill se ett stamnät till havs. Hon fortsätter: ”Det är egentligen en förutsättning om man vill ha energiproduktion till havs.” Frågan är: Vill regeringen det?

Utan tillskott på ny el räcker inte energin till alla de industrisatsningar som pågår och är planerade i södra Sverige, och då riskerar man att gå miste om många arbetstillfällen – arbetstillfällen som södra Sverige så väl behöver. Skåne har högst arbetslöshet i landet. I juni var den 9,1 procent, mot 6,7 procent i landet. Sju av de tio kommuner som har högst arbetslöshet ligger i Skåne.

Nu kom också beskedet att försvaret säger nej till 13 havsvindparker som skulle förse Skåne med mer el. Då måste regeringen lägga på ett kol och peka ut var längs vår kust det är möjligt att bygga havsvindkraftsparker. Sverige har trots allt 240 mil kust, och någonstans längs denna kust bör det väl vara möjligt att bygga. Företag i södra Sverige drabbas hårt av höga elpriser. Därför behöver regeringen agera nu.

I Sverige produceras en stor del av energin i norra Sverige, men energin används i södra Sverige. Det innebär att energin behöver transporteras långa sträckor via transmissionsnätet. Då uppkommer så kallade flaskhalsintäkter. Svenska kraftnät använder flaskhalsintäkterna för att minska kostnaderna för elanvändare och producenter. Likaväl som Svenska kraftnät kan använda flaskhalsintäkter för att minska priserna i elområde 4 genom att bygga transmissionsnät till elområde 3 bör de kunna bygga ut transmissionsnätet till havs.

I ett utskottsinitiativ föreslår vi tillsammans med Miljöpartiet, Centern och Vänstern att regeringen omgående ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att göra samhällsekonomiska kalkyler och aktivt använda flaskhalsintäkter eller annan finansiering i syfte att förbättra effektbalansen, sänka elpriserna och bygga ut stamnätet till havs. Tyvärr röstades det utskottsinitiativet ned av en majoritet i utskottet. Man ansåg inte att det behövdes.

Ett likalydande förslag har Teknikföretagen, som också vill att Tidöpartierna agerar snabbt och ser till att tillräckliga satsningar görs på elinfrastruktur.

Hur vill energi- och näringsministern lösa södra Sveriges energibehov de närmaste tio åren, och vad anser hon om förslaget i utskottsinitiativet och förslaget från Teknikföretagen?

Anf. 3 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Energi- och näringsministern har här i dag lagt ut texten och resonemangen kring de frågor som jag har ställt. Jag skulle egentligen

kunna sammanfatta dem mycket kortare än vad som precis gjordes i talarstolen mitt emot mig.

Första frågan var: Är ministern och regeringen beredda att ompröva sitt beslut att inte stå för kostnaden för landanslutning gällande havsvindkraftsprojekt? Där är svaret nej.

Den andra frågan var: Om inte, hur kommer ministern och regeringen att kompensera skåningarna för bortfallet i elproduktion till följd av Vattenfalls beslut att pausa havsvindkraftsprojektet vid Kriegers flak? Där är svaret: inte alls.

Det är faktiskt så – och det hoppas jag att det inte råder någon diskussion om – att Kriegers flak fullt utbyggd bidrar med 2,7 terawattimmar el per år från 2030, som precis sades här. Det är, precis som också sades, el till en halv miljon hushåll i Skåne. Jag hoppas att det inte heller råder några som helst tvivel om det, energi- och näringsministern.

Fru talman! Denna regering har väldigt enträget försökt ge sken av att det nu händer saker i energipolitiken. Under valrörelsen 2022 i Skåne lovades det mer energiproduktion och att den snabbt skulle komma på plats. Det lovades också ett högkostnadsskydd före jul. Oärligt, skulle man kunna kalla det.

Hur det blev med högkostnadsskyddet vet vi alla – det blev ingenting. Men man skulle ju kunna tänka sig att det skulle kunna bli något av energiproduktionen. Här skulle regeringen kunna kliva fram och säga: Nu ser vi till att få el på plats till skåningarna – och det väldigt snabbt.

Regeringen skryter gärna om att man har gett tillstånd till två vindkraftsparker till havs. Det är inget fel i det; det är välkommet. Men som ledamoten Fundahn sa: Det gör ingen skillnad om det inte byggs någon havsvindkraft.

Vindkraftsparken vid Kriegers flak, som skulle kunna ge väldigt mycket el till 2030, låter regeringen med berått mod bara förvandlas till noll och intet. Det är faktiskt ganska häpnadsväckande när man tänker på det – eller tänker till lite – framför allt när man som jag stod i debatterna i Malmö, Lund, Ystad eller var det nu kunde vara i Skåne och hörde ministrarnas partikamrater gasta om mer elproduktion nu och att det skulle gå snabbt. När regeringen väl får chansen att se till att det skapas mer energiproduktion – dessutom snabbt – går den i stället in och lägger fälleben för den energiproduktionen.

Det kan finnas två anledningar till detta. Den första är det som jag tycker att man kan utläsa av svaret: att det är marknadsliberala hänsyn som spelar in. Det är då viktigt att plötsligt bli en hårdför ideolog och ta ett kliv tillbaka från att öka energiproduktionen för skåningarna. Det är ett ställningstagande man kan göra, men i så fall utgår jag från att de marknadsliberala principerna kommer att genomsyra hela energipolitiken, från norr till söder, och alla kraftslag och inte bara energipolitiken för skåningar och havsvindkraftsparker.

Den andra möjliga orsaken är att aversionen mot vindkraft är så stark att alla försök att bygga ut den, till och med till havs, stoppas eller i alla fall möts med njugghet och likgiltighet.

Vi vet att det finns företrädare för regeringsunderlaget som i det närmaste får kväljningar, alltså fysiska kväljningar, bara av tanken på vindkraft. I så fall är skälen inte typiskt ideologiska utan snarare principiella.

Fru talman! Innan jag avslutar vill jag uppmana energi- och näringsministern att släppa de ideologiska skygglapparna eller de principiella ståndpunkterna eller vad det nu är och se till att det skapas mer energiproduktion i Skåne. Man kan göra en rent kostnadsmässig kalkyl: Vad kommer det att kosta Skåne och skåningarna om denna investering inte görs? Förutom detta med jobb och tillväxt kommer det att gräva hål i skåningarnas plånböcker. Vill ministern det?

Anf. 4 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tänker att jag ska försöka bena i fakta här. Jag uppfattar det som att i alla fall en av interpellanterna, Adrian Magnusson, och jag sitter med helt olika världsbilder. Nu måste vi lägga fakta på bordet och se hur verkligheten faktiskt ser ut.

Adrian Magnusson har ställt två frågor. Den första är en fråga kring om jag är beredd att tvinga på ännu mer kostnader på svenska hushåll när det gäller att stå för anslutningsavgiften för ett enskilt kraftslag. Så är det inte för något annat kraftslag – inte den landbaserade vindkraften, inte vattenkraften, inte kärnkraften. Svaret är korrekt uppfattat. Det är nej.

Jag möter inte en enda svensk som tycker: Det är så roligt att betala elräkningar, för det är så billigt. Därför tycker jag att socialdemokrater ska vara mycket noggranna med att säga att det förslag de har är att det ska bli mycket dyrare för svensken.

Jag uppmanar alla som lyssnar på denna debatt att gå hem och titta på elräkningen. Hur mycket betalar ni för el, och hur mycket betalar ni för elnät? Elnätskostnaderna har skenat. Det är ett direkt resultat av ett röd-grönt elsystem. Man har sagt: Vi trycker in en massa intermittent, det vill säga väderberoende, kraftproduktion. Då måste elnäten explodera, och det är jättedyrt att bygga elnät. Det tycker jag också att man ska vara ärlig med. Detta driver kostnaderna.

Dessutom går priset upp och ned som en jojo. Det är minuspriser vissa dagar. Det är flera kronor andra dagar. Varför då? Jo, så är det eftersom det är jättemycket vind i systemet. Om man vill förutspå vad elsystemet kommer att kunna leverera kan man hoppa över alla andra nyheter och gå rätt på väderprognosen i slutet av nyhetssändningen. Vi har ett väderberoende elsystem.

Hur mycket mer el har tillkommit sedan jag blev energiminister? Låt oss titta på siffrorna. Prognosen för det som faktiskt tillkom förra året och det som är prognostiserat att tillkomma i år – det vill säga på två år – är 6 100 megawatt. Det är kanske några på läktaren som undrar: Hur mycket är 6 100 megawatt? Jo, det är lika mycket el som man kan få loss från fem kärnkraftsreaktorer. Det är bara det att 6 100 megawatt av väderberoende kraftproduktion inte fungerar i systemet på samma sätt som 6 100 megawatt av baskraft – vattenkraft eller kärnkraft – så vi kan inte ansluta fler företag, mer industri.

Adrian Magnussons förslag är att vi ska fortsätta på samma väg. Adrian Magnussons läkemedel mot effektbristen i södra Sverige är att fortsätta pumpa på med exakt samma sak som har gett den sjukdom som Sverige har i dag – värst effektbrist i hela EU. Jag är stolt över att vi lägger om politiken.

Blev det som mina KD-kollegor och samarbetspartikollegor sa vid förra valet, nämligen mycket mer el? Ja, det blev 6 100 megawatt mer. Men

vi försöker nu få ut mer effekt av detta. Det är skillnaden jämfört med att bara prata om mer elproduktion. Adrian Magnusson talar om 2,7 terawatt-timmar från Kriegers flak – det är på ett år.

Fru talman! Jag undrar om Adrian Magnusson har någon som helst aning om hur många fler företag eller industrier jag kan ansluta med den kraftproduktionen. Jag får en kapacitetsfaktor på 18 procent ut av havsbaserad vindkraft, 74 procent för kärnkraft och 85 procent för den vattenbaserade kraftproduktionen.

Det är skillnaden mellan att säga ”Mer el!” och att prata om mer el där den behövs, när den behövs och till ett vettigt pris. Det är det södra Sverige behöver, inte mer av det som har gjort att vi har den värsta effektbristen någonsin – arvet efter åtta år med rödgrön energipolitik.

Anf. 5 MARIANNE FUNDAHN (S):

Fru talman! Vattenfall utvecklar i dag havsbaserade vindkraftsprojekt i Sverige som tillsammans har en potential att årligen leverera 18 terawatt-timmar till elområde 3 och 4. Svenska Kriegers flak skulle stå för 2,7 terawatt-timmar av dessa.

Kriegers flak delas mellan Danmarks, Sveriges och Tysklands ekonomiska zoner. Sedan 2016 står en vindkraftspark med 80 kraftverk i den tyska delen av Kriegers flak. I den danska zonen invigde Vattenfall sommaren 2021 en vindkraftspark som kan producera el till 600 000 danska hushåll och som i ett slag ökade kapaciteten i dansk vindkraftsproduktion med 16 procent.

Några av fördelarna med havsbaserad vindkraft är att den inte stör närboende på samma sätt som den landbaserade vindkraften, och tack vare att vindarna är starkare och mer konstanta är också kapacitetsfaktorn större. Många länder i Europa har sett dessa fördelar och bygger ut den havsbaserade vindkraften.

Där är det statliga bolaget Vattenfall en stor aktör. Horns rev i Danmark, där Vattenfalls avtal med staten ger ett elpris på 77 öre per kilowattimme, är bland det billigaste i Europa, och med byggandet av Horns rev är Vattenfall på väg att bli en av Europas största vindkraftsproducenter.

Det är jättebra att Vattenfall, som i dag driver 1 300 vindkraftverk, ökar produktionen av energi i Europa så att man där får el till rimliga priser. Det känns dock märkligt att man inte gör det i Sverige och i södra Sverige så att även vi kan få låga elpriser.

Sydsvenska Handelskammaren konstaterar att om ingen ny el tillkommer till Skåne till 2030, antingen i form av ny produktion eller bättre kraftöverföring, kan elpriset stiga med 40 öre per kilowattimme. Detta skulle enligt handelskammaren innebära uppemot 200 000 färre jobb och en prischock för Skånes elkonsumenter.

Vad avser ministern och regeringen att vidta för åtgärder för att Vattenfall och andra energiproducenter ska våga bygga ut produktionen till havs i södra Sverige, så att man slipper denna prischock?

Fru talman! I min lokaltidning Trelleborgs Allehanda intervjuas i dag Trelleborgs Energis vd Magnus Sahlin med anledning av att regeringen säger nej till tre havsvindsparker utanför Trelleborg. Han säger: ”Det är jätteilla. Inte bara för Trelleborg, det är jätteilla för hela södra Sverige.”

I artikeln skriver man vidare att ”elektrifieringen riskerar att avstanna och elpriserna bli dyrare i Trelleborg och Sydsverige”. Magnus Sahlin ifrå-

gasätter inte försvarets bedömning men saknar en backup-plan från regeringen och säger: ”Södra Sverige är redan sämst i Europa på effektbalans. ’Alla’ har räknat med havsbaserad vind.”

När regeringen presenterade sitt vindkraftsnej talade man om en satsning på landbaserad vind, något som Magnus Sahlin dömer ut som orealistiskt. Han säger att det inte finns lediga ytor i Skåne att bygga på.

Vad är energi- och näringsministerns svar till Magnus Sahlin?

Anf. 6 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Vi är två interpellanter i den här debatten, men det gick knappt att förstå av statsrådets svar. Jag lyckades väl provocera statsrådet så till den milda grad att det var jag som fick respons på mitt inlägg – må så vara.

Energipolitiken och den energipolitiska debatten präglas av historia. Man vill ofta prata om vad som har hänt, vad som har sagts och vad som har gjorts i stället för vad man vill göra framåt och hur man ser på sitt ansvar som regeringsföreträdare här och nu. Ibland verkar det viktigare att använda sådana här frågor som politiska slagträn i stället för att faktiskt lösa människors problem.

Ledamoten Fundahn nämnde att 200 000 jobb hotas nu när den här vindkraftsparken inte kommer på plats. Det var ju inte jag och Marianne som sågs hemma hos henne i Trelleborg och tänkte att vi drar till med siffran 200 000, utan det är Sydsvenska Handelskammaren som har kommit fram till det. Att elen blir 40 öre dyrare per kilowattimme på grund av att den här havsbaserade vindkraften inte kommer på plats är inte heller en siffra som vi har kommit på; den har ju kommit någonstans ifrån.

Frågan om färdigställandet av Kriegers flak har inte blivit mindre akut sedan regeringen valde att lägga en död hand över energiproduktionen i hela södra Östersjön. Här har vi en park som i stort sett är redo att börjas tas i drift om fyra år. Ändå bestämmer man genom principiella, ideologiska ställningstaganden att den inte ska byggas.

Statsrådet säger i sitt svar att ”på kort sikt, fram till 2030 till 2035, är det framför allt effekthöjningar inom vattenkraft, kraftvärme och befintlig kärnkraft samt en utbyggnad av landbaserad vindkraft och solkraft som kan möta ett ökande elbehov”. Vattenfall har själva sagt att den här parken kan börja producera 2028 och stå helt färdig 2030.

Nu får jag väl vara beredd på en ingenjörspolitisk redogörelse i nästa inlägg; det brukar vara så. Energi- och näringsministern har begripit något som vi andra inte har gjort; det är den gängse gången.

Jag tycker att det blir ganska tydligt att regeringen sätter politik och principer framför vad som är bäst för elområde 4 och södra Skåne. Det är inte första gången, och det är förmodligen inte heller sista gången. Det verkar snarare vara kutym än misstag.

Det verkar inte finnas något intresse av att lösa de problem som finns i Skåne. Vi får helt enkelt se hur skåningarnas elräkningar ser ut 2028, 2029 eller 2030. Det verkar inte som om Kriegers flak kommer att stå färdigt. Jag tycker att det blev ganska tydligt här i svaret att regeringen inte är intresserad av att ändra sitt beslut kring anslutningen av Vattenfalls havsvindspark vid Kriegers flak.

Det är bara att beklaga att man inte lyssnar på Teknikföretagen, Sydsvenska Handelskammaren, elkonsumenter, skånska politiker, kommuna-

Prot. 2024/25:32
19 november

Svar på
interpellationer

la företrädare, regionala företrädare och alla andra i Skåne som säger att det vore väldigt önskvärt om den här havsvindsparken kom på plats.

Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Marianne Fundahn sa helt enkelt inte lika inkorrekta saker som Adrian Magnusson gjorde – därav lade jag min uppmärksamhet på att bena i det han sa.

Nu kommer väl lite mer av det som Adrian Magnusson kallade för det ingenjörspolitiska. Det är min uppgift att förstå elsystemet bättre än de som inte har ansvar för elsystemet. Det är bokstavligt talat mitt uppdrag från svenska folket och i regeringen.

Jag skulle vilja gå tillbaka till det här med fakta. Jag får ibland brev från dem som sitter och lyssnar på de här interpellationsdebatterna, så jag ska försöka dra det långsamt och pedagogiskt för dem som vill anteckna.

Vi fokuserar på södra Sverige, det som kallas elområde 4 och brukar förkortas SE4. Hur mycket el finns installerad i detta område? 6 200 megawatt. Hur mycket el behövs en normal vinter? 4 800 megawatt. Det är det som behövs en normal vinter.

Beroende på vad den här elen har för egenskaper, alltså om det är väderberoende kraftproduktion eller om det är baskraft, är förutsättningarna olika när det gäller att kunna leverera jämnt under ett år. Om vi har 6 200 megawatt i installerad kapacitet och det behövs 4 800 megawatt en normal vinter fattar man att det finns mer installerad kapacitet än vad som behövs när det är som värst och elbehovet är som störst. Men hur mycket finns tillgängligt, givet vilka egenskaper elen i systemet har? Behovet är 4 800, men det finns bara 1 800 megawatt tillgängligt.

Jag är noll intresserad av ett blame game. Ni har inte här i dag hört mig dra sådant som kom upp i valrörelsen: ”Det var ni som lade ned kärnkraften.” Jag kan dra sådant någon annan gång. Jag tycker att det långa ordets korta mening är relevant. Fungerar det bra i dag? De allra flesta säger nej. Både Marianne Fundahn och Adrian Magnusson har lyft fram flera av de aktörer som säger att det fungerar för dåligt i dag. Jag håller med. Men då är det relevant att ändå dra slutsatsen: Okej, vi försökte tänka rätt, men det blev dåligt.

Så här tio år senare kan jag konstatera att den rödgröna energipolitiken innebar att det under de senaste tio åren har gått in jättemycket mer el i systemet men att vi bara kan ansluta ungefär lika mycket företag, industrier och hushåll för att konsumera i dag som för tio år sedan. Det finns inget annat område där man skulle acceptera det. Säg att exempelvis Polismyndigheten får 10 000 fler poliser, men när vi frågar vad effekten blev – hur många fler brott som har klarats upp – skulle svaret bli att tre fler brott har klarats upp. Det ungefär så det är med elsystemet nu. Då kan man inte göra samma sak framåt.

Vad gör vi? Jo, vi städar upp i röran. Det har varit svårförutsägbara beslutsprocesser för havsbaserad vindkraft. Under åtta år lät de rödgröna alla de havsbaserade vindkraftsbolagen leka sänka skepp med Försvarmakten. I december kommer antligen ett förslag som kommer att innebära att vi anvisar områden. Sverige är sist ut med att lämna systemet som har kostat miljoner för Sverige.

Sedan finns det ytterligare en sak som jag vill trycka på och som är riktigt viktig. Jag kommer från ett möte i dag med en mängd vindkraftsbolag. Hur får vi mer effekt ut av all den el som produceras med lagring, batterier och ”taktare” med vätgas? Vindkraften är viktig för oss, men vi ska se till att det inte blir lite el bara när vi känner för det, utan det ska vara mer effekt som kan lösa södra Sveriges effektproblem. Och det är precis det vi gör nu.

Anf. 8 MARIANNE FUNDAHN (S):

Herr talman! Statsrådet påpekar ofta att landets energisystem är dåligt och förstört. Det stämmer ju inte. Sveriges elsystem rankas som världens bästa av World Energy Council. Faktum är att vi i dag har tillräckligt med el men att vi i början av 00-talet, när vi hade tio reaktorer i drift, importerade el. År 2003 importerade vi el 7 902 av årets 8 760 timmar. Sedan 2017 exporterar vi i princip årets alla dagar. Vi kan konstatera att skrivningen i Tidöavtalet om energipolitiken skadar utvecklingen i Sverige.

Handlar svartmålningen av Sveriges energisystem i själva verket om att legitimera subventioner av kärnkraft? Är det inte en risk att utvecklingen av ny teknik bromsas i Sverige när det är fokus på gammal teknik som kärnkraft?

Den senaste tiden har vi sett också sett stora prisskillnader mellan de olika elområdena i Sverige. Det är inte rimligt. Det ska inte skilja 6 500 procent mellan elområdena. Så mycket skilde det sig mellan det billigaste och det dyraste elområdet förra tisdagen när elen kostade knappt 3 öre per kilowattimme i elområde 2 och nästan 2 kronor i elområde 4.

Regeringen måste agera nu för att företagen i södra Sverige ska få elpriser så att de kan konkurrera på lika villkor, växa och utvecklas.

Anf. 9 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! I det senaste inlägget fick vi höra energi- och näringsministern, vice statsministern, som ledamoten Fundahn sa, svartmåla Sveriges energisystem. Det var tydligt och uppenbart, enligt min uppfattning.

Då hade det varit ärligare att säga att frågan om att stå för landanslutning eller inte är oviktig, att man inte vill ha mer havsbaserad vindkraft in i systemet. Det hade också varit en lösning att säga att det inte är havsbaserad vindkraft som gäller utan att det är den linje som Marianne Fundahn antydde, nämligen subventioner av kärnkraft, som är vägen framåt. Även andra kraftslag kan vara aktuella, men det är framför allt fråga om kärnkraft.

På något sätt kan vi stå här och fråga oss om staten ska ta ut en avgift för landanslutning eller inte. Men det blir tydligt att frågan är irrelevant eftersom det inte är vad man vill ha.

Skulle man däremot säga att man vill ha havsbaserad vindkraft, varför kan man inte se till att Kriegers flak, som i stort sett kan producera energi inom bara några år, producerar el till systemet?

Det är en konstig diskussion där man försöker hålla två saker i huvudet samtidigt.

Om regeringen anser att det inte ska komma in mer havsbaserad vindkraft i energisystemet – ja, men säg då det! Säg att det är kärnkraft som gäller.

Anf. 10 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag säger inte det därför att det inte är regeringens politik. Det jag kan få tillgång till de kommande åren är sol, vind och effekthöjningar av befintlig kraftproduktion. Vi kan kanske titta på gasturbiner, men jag vill gärna att de ska vara fossilfria – och det kommer inte att vara billigt.

Herr talman! Jag försöker vara noggrann med att inte pådyvla åsikter på Socialdemokraterna som de inte står för. Det vill jag inte heller ha tillbaka. Det är inte hederligt, och det löser inte ett enda problem för Sverige.

Jag skulle nästan vilja ses över en kopp kaffe eftersom jag blir så frustrerad över att vi inte tycks förstå varandra. Hur kan man ställa en interpellation om energipolitik och prata om att vi exporterar jättemycket el året runt och vara nöjd med det? Då har man inte fattat att det inte säger någonting om huruvida det finns nog med el att mätta munnarna varje dag året runt.

Jag svartmålar inte Sveriges elsystem, utan jag pratar om verkligheten som den är. Jag pratar om effektbristen som drabbar alla som bor i södra Sverige. Det är tiotusentals arbetstillfällen som Sverige går miste om.

Jag har tagit med mig en bild med staplar som jag nu visar upp. Den finns på regeringens hemsida under en pressbrief som jag har hållit, och bilden visar all el som har gått in i systemet de senaste tio åren. Det är fråga om 13 000 megawatt, som har resulterat i att vi kan använda ytterligare 340 megawatt. Det är effektproblemet, och det kan man inte vara stolt över. Det ska vi lösa.

Jag vill ha havsbaserad vindkraft, men jag vill att den ska ge mer effekt – inte mer av samma effektbrist som vi har, och att den bara går på export. Jag tjänar svenska hushåll, inte privata företags vinstmarginaler, och jag vill inte vältra över kostnaden för anslutning av ett enskilt kraftslag på hushållen, som jag inte heller gör för något annat kraftslag. Så bygger vi inte Sveriges elsystem robust framåt.

Anf. 11 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna statsrådet om rekvisitaförbudet i kammaren när det gäller böcker, illustrationer och så vidare. Men det går bra att dela med sig av dem, så får var och en fundera på det när de tittar på klippet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:136 om regleringen av fjärrvärmemarknaden

Anf. 12 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Joakim Sandell har frågat mig om jag fortfarande inte är främmande för att driva frågan om en reglering av fjärrvärmemonopolen och om jag, om så är fallet, avser att förse Energimarknadsinspektionen med ett ännu tydligare uppdrag för att säkerställa att myndigheten inte främst fokuserar på information och transparens. Joakim Sandell har också frågat mig om jag avser att påskynda Energimarknadsinspektionens upp-

drag med tanke på att priserna fortsätter att stiga i mycket snabbare takt än inflationen.

Efter utvecklingen på fjärrvärmemarknaden förra vintern gav regeringen Energimyndigheten i uppdrag att utvärdera Fjärrvärmenämndens funktion (ER 2024:19). Energimyndigheten analyserar bland annat prishöjningarna på biobränsle i relation till prishöjningarna på fjärrvärme, som är av betydelse för att avgöra om fjärrvärmeföretag ägnar sig åt oskälig prisättning genom att utnyttja sin marknadsdominans.

Energimyndighetens analys tydliggör att fjärrvärmeföretagen, som tidigare haft prishöjningar på runt 2 procent per år, plötsligt 2023 tvingades höja fjärrvärmepriserna för att få täckning för de kraftigt höjda marknadspriser på biobränsle som är en konsekvens av Rysslands krig i Ukraina. Analysen visar också att fjärrvärmeföretagen på ett generellt plan snarare håller nere sina prishöjningar för att inte förlora kunder. Biobränsle står för cirka 65 procent av fjärrvärmens bränslen, vilket alltså betyder att prishöjningar på biobränsle slår igenom stort för fjärrvärmebranschen och dess kunder.

När det gäller konkurrenssituationen på uppvärmningsmarknaden visar Energimyndighetens fjärrvärme- och kraftvärmestrategi att även om inte alla kunder har möjlighet att byta till en värmepump är det mer press på fjärrvärmen framåt år 2030 än på värmepumparna. Med andra ord ökar värmepumparnas konkurrenskraft, allt annat lika, vilket bör ha en dämpande effekt på utvecklingen av fjärrvärmepriserna.

Prisdialogen, som omfattar 73 procent av alla fjärrvärmeleveranser, bidrar också till att stärka kundens ställning och har även uteslutit medlemmar som inte kunnat motivera sina prishöjningar på ett transparent sätt.

När det gäller frågan om en eventuell reglering av fjärrvärmepriserna har den utretts tidigare av Energimarknadsinspektionen och avslagits bland annat med motiveringen att en prisreglering skulle leda till stigande priser på fjärrvärme.

Att införa prisreglering av dansk modell, som Joakim Sandell föreslår i Sydsvenskan den 28 oktober, skulle sannolikt inte heller leda till lägre priser eftersom Danmark haft en jämförbar prisutveckling med Sverige som en konsekvens av omvärldsläget. Inte heller kundsidan – bland annat Fastighetsägarna, Riksbyggen och Sveriges Allmännyttan – har uttryckt en vilja att prisreglera fjärrvärmen, då det kan motverka sitt syfte och i stället verka prisdrivande.

Mot denna bakgrund är det viktigt att inte förhastat sig utan invänta redovisningen av det uppdrag som Energimarknadsinspektionen har att analysera behovet av ett förstärkt kundskydd på fjärrvärmemarknaden. Uppdraget omfattar att brett analysera, utvärdera och föreslå åtgärder för att stärka och utveckla de forum som finns för fjärrvärmeföretag och kunder, bland annat Prisdialogen och Fjärrvärmenämnden, liksom att analysera och utvärdera alternativ till de nuvarande lösningarna för kundskydd.

Energimarknadsinspektionen ska senast den 26 februari 2025 – det är alltså inte så många månader kvar – redovisa uppdragets första del, som ska fokusera på kundernas rättigheter samt åtgärder för att stärka kunderna i en förhandlingssituation. Slutredovisningen ska lämnas senast den 12 december 2025.

Prot. 2024/25:32
19 november

Svar på
interpellationer

Det är först när vi sett över vilka fler verktyg vi kan använda som det kan bli aktuellt att prata om en reglering av fjärrvärmepriserna. Men jag står fast vid mitt ord – det är alltså inte uteslutet. Skulle det till exempel vara så att biobränslepriserna sjunker men fjärrvärmepriserna fortsätter att stiga är jag inte främmande för att se över den möjligheten.

Avslutningsvis vill jag betona att jag avser att följa prisutvecklingen på fjärrvärme noggrant, liksom utvecklingen på biobränslemarknaderna. Fjärrvärmens är viktig för dagens och framtidens energiförsörjning. Fjärrvärmens potential att bidra till elektrifieringen bör tas till vara på ett effektivt sätt samtidigt som kostnaderna för kunderna hålls nere.

Anf. 13 JOAKIM SANDELL (S):

Herr talman! Tack till statsrådet för svaret på interpellationen!

Vi har haft debatter tidigare om fjärrvärme och prisökningstakten på fjärrvärme. Men när jag hör svaret och ibland när jag läser inlägg från Energiföretagen kommer jag att tänka på statyn av Karl XII i Kungsträdgården, pekande mot öster. Den förklaring man oftast får till prisökningstakten är ju att den beror på prisökningen på biobränsle, och det är korrekt att biobränslepriset har stigit efter den ryska invasionen av Ukraina. Men det finns också andra bolag, och det kan finnas andra förklaringar.

Av de 15 kommunerna med högst pris är det 11 som har samma bolag. Av de 30 med de högsta fjärrvärmepriserna är det 22 som har ett och samma bolag. Det är Solör Bioenergi. När man läser intervjuer med deras vd får man förklaringen till att de höjt priserna under de här åren – att biobränslepriserna har ökat med 70–100 procent. Men tittar man på hur Solör Bioenergi har byggt sin verksamhet ser man att deras långfristiga skulder de senaste två åren har ökat från 6,9 miljarder till 16,1 miljarder.

Sven Melanders Helge sa att man måste tänka på procenten. Man jag tänker också på den procentuella utvecklingen för det företags räntekostnader med tanke på vad som har hänt med räntorna det senaste året. Det är inte omöjligt att tänka att det inte är biobränslekostnaden som ska täckas utan att det snarare är affärsmodellen. Man har belånat sig mer och mer för att tjäna mer och mer, och sedan har inte affärsmodellen klarat av de högre räntorna. Vi har liknande exempel från fastighetsbranschen. SBB är ett av de exempel som brukar nämnas i det sammanhanget. Affärsmodellen och priset för räntor, som man då har valt själv, kommer aldrig fram i förklaringsmodellerna till att priserna har ökat.

Det finns en annan del som jag ställer mig lite frågande till. Jag kommer från Malmö. Solör Bioenergi är inte aktivt i Malmö, men där har vi Eon. Det är som statsrådet säger i runda slängar 60–65 procent av branschen som använder biobränsle, men de övriga använder oftast avfall. Av någon lustig anledning är avtalen mellan Sysav och Eon sekretessbelagda när det gäller prisökningstakten på avfall. Men om prisökningstakten hade varit lika hög på avfall som på biobränsle hade det nog stått i tidningen. Vi kan göra antagandet att prisökningen på avfall inte har varit lika stor. Ändå tar man ut de ökade marginalerna.

Jag skulle vilja ha statsrådets syn på det här med affärsmodeller som bygger på ökad belåning, också för oss i Malmö som är kunder hos ett fjärrvärmebolag som bränner sopor och därmed inte kan hänvisa till kriget i Ryssland när det gäller prisutvecklingen.

Anf. 14 ISAK FROM (S):

Herr talman! Tack till Joakim Sandell för en viktig interpellation och till energi- och näringsministern för svaret!

Jag begärde ordet utifrån att jag tänker att det behöver komma till en liten komplettering av svaret. Det är korrekt att biobränslepriserna har höjts av Rysslands krig i Ukraina. Det har påverkat hela Europa. Men vad som också är korrekt är att sedan den här regeringen tillträdde har priset för biobränsle på svensk skogsråvara höjts kraftigt, till viss del eftersom en import från Ryssland inte är möjlig men också utifrån att restriktioner har införts så att det inte går att bruka skogen på samma sätt.

Jag ska påminna talmannen och lyssnarna om ett uppmärksammat brev som skrevs av dåvarande oppositionsledaren Ulf Kristersson inför valet. Han är nu statsminister. Han lovade att vi skogsägare – jag är också skogsägare – ska få bestämma över vår skog och att mer skog ska brukas. Nu brukas mindre skog. Han lovade att bara den som är berörd ska kunna påverka beslut om skog. Just nu är det så att hackspettarna och tjäderna och olika intresseorganisationer på olika sätt påverkar det svenska skogsbruket.

Sverige ska stå upp för skogen i EU. Det menar jag nog att man gör, och det finns nog en stor politisk enighet om att vi bör göra det. Men implementeringen i Sverige går det lite sämre med.

Svaret bör kompletteras med att vi skogsägare faktiskt får mer betalt nu, vilket är positivt – det är något som vi inte lyckades med. Men det innebär också att fjärrvärmepriserna stiger i ganska stor omfattning, vilket drabbar kunderna, energiförsörjningen och vanliga människors hushålls-ekonomi. Man bör alltså lägga till att avverkningen och tillgången på svensk biomassa har sjunkit sedan den här regeringen tillträdde.

Anf. 15 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag hoppas att ledamoten Joakim Sandell noterar att jag försöker följa vad han skriver i olika sammanhang. Jag tycker att vi hade en väldigt nyttig interpellationsdebatt senast, som – vilket jag var öppen mot lyssnarna med – satte denna fråga på kartan även för min del. Som jag redogjorde för i mitt inledande interpellationssvar, herr talman, har vi också fattat en hel del beslut utifrån detta.

Som energiminister ska jag fatta beslut som rör helheten, och jag har därför svårt att dra tvärsäkra slutsatser som gör att jag kan landa i hur vi ska ändra systemet, utifrån det vi har vid handen nu. Jag noterar att jag nu, utöver de frågor som fanns i själva interpellationen, herr talman, får frågor om min syn på affärsmodeller som bygger på ökad belåning och om bränslen för vilka en prisökning inte omedelbart kan härledas till kriget.

Det är klart att detta är svårt att uttala sig om ifall det dessutom är sekretessbelagt. Detta är en sådan fråga som jag gärna tar med mig när jag säger att vi följer detta noggrant, vilket vi de facto gör. Detta är specifiserade frågor som jag kommer att ta med mig men som jag inte, av förklarliga skäl, är beredd att göra en analys av ad hoc, för det har jag inte underlag för. Vi kan ha en fortsatt dialog kring detta.

Jag vill också passa på att säga att fjärrvärmens är otroligt viktig för effekten här i landet. Många känner inte till vilken stor påverkan den har på Sveriges effektbalans eftersom den bidrar med just mer effekt. Den hjälper oss med det system vi har i dag, som har väldigt mycket el men gör det

svårt att konsumera mer i dag än för tio år sedan. Detta diskuterades i en tidigare interpellationsdebatt här i dag. Skulle mer fjärrvärme försvinna ur systemet kommer effekttobalansen att märkas ännu mycket mer.

Det är detta som är det fina med baskraft eller kraftslag som levererar de egenskaper som fjärrvärmens levererar in i systemet: Det blir möjligt att koppla på ännu mer vindkraft. Det blir möjligt för systemet att hantera ännu mer solkraft när vi har mycket fjärrvärme, vattenkraft eller kärnkraft i systemet. Det handlar alltså inte om att värna själva teknikslagen, utan det är de egenskaper de står för som gör att vi kan släppa på den vindkraft som vi har möjlighet att få tillgång till på kort och medellång sikt och som vi har behov av.

Jag vill alltså lyfta fram detta som en särskild fördel med fjärrvärmens. Det är också därför det är så problematiskt att det för något som är ett naturligt monopol, där kunderna inte bara kan välja något annat ad hoc, finns frågetecken kring om prissättningen är skälig.

Vi får som sagt en delredovisning i februari nästa år, och jag ser fram emot att ta del av den.

Anf. 16 JOAKIM SANDELL (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Anledningen till att jag lyfte dessa två exempel är att de enligt mitt sätt att se det visar att man inte bara kan skylla prisökningstakten på ökningstakten för biobränsle.

Vi har båda använt ganska hårda ord i medierna. Statsrådet sa vid något av det tidigare debatttillfällena att det var något ruttet i branschen, och jag använde väl en liknelse om att det räcker med ett ruttet äpple för att hela korgen ska få bekymmer. Det är detta jag har lyft när det handlar om att vidga uppdraget för att komma till rätta med de bekymmer som vi, i mitt tycke, kan se på fjärrvärmemarknaden.

Det handlar om inte annat om att öka transparensen. I uppdraget ligger att titta på ränteökningstakten, vilka kostnaderna är och hur mycket man vältrar över på kund, men också på skillnaden i pris mellan att använda avfall respektive biobränsle. Företagen på marknaden resonerar så att de sätter samma pris på hela marknaden, oavsett om kundens fjärrvärme kommer från biobränsle eller från just avfall. Man kan också ha ett resonemang kring rättvisan i detta.

Sedan finns det andra delar som jag också tycker att man skulle kunna titta på, kopplat till reglering. Visst, jag nämner det danska exemplet i debattartikeln, men jag skriver faktiskt ”på ett liknande sätt”. På ett liknande sätt betyder ju de facto inte likadant.

Det finns exempel på hur fastighetsägare blir fastlåsta i fjärrvärmesystemet. Jag har tidigare nämnt exempel på hur fastighetsägare i Malmö har tittat på möjligheten att använda bergvärme. Detta är inte gångbart överallt i Malmö; hela grunden är inte byggd på berg, så att säga. Fjärrvärmebolaget i Malmö hanterar då prissättningen på följande sätt. Kan man inte täcka 100 procent av sitt värmebehov med det nya ökar priset på det sista. Kan man täcka värmebehovet till 80 eller 90 procent med till exempel ny bergvärme blir priset inte detsamma på de sista 10 procenten, utan företagen höjer då priset på fjärrvärme.

Då kan man ställa sig frågan hur många av oss privatkunder som hade satt solpaneler på taket om vi hade fått betala mer för den el som vi sedan

ändå behöver när vi går in i mörkare tider. Denna typ av prissättningsbeteende skulle man, menar jag, kunna ge ett utökat uppdrag att titta på.

Prot. 2024/25:32
19 november

Anf. 17 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Tack, ledamoten, för ytterligare frågor! Jag har förstått att olika statsråd har lite olika strategier. En del pratar på och passar på att nämna en massa andra saker som regeringen gör. Jag tänkte inte göra det. Andra väljer att hålla sina inlägg väldigt korta. Min tanke är att detta ska tjäna syftet så väl det bara går.

Jag och mina kollegor har noterat ytterligare följdfrågor. Som jag ser det har Energimarknadsinspektionen fått ett väldigt brett uppdrag att titta på just hur vi kan stärka kundskyddet på fjärrvärmemarknaden. Det är ett brett uppdrag som går ut på att analysera, utvärdera och föreslå åtgärder för att stärka och utveckla de forum som finns men också se över om det finns skäl att säga att vi har en oskäligen prisutveckling. Jag väntar nu på att få deras underlag för att kunna dra skarpa slutsatser.

Jag vidhåller det jag har sagt tidigare: Det är väldigt svårt för många att få detta att gå ihop. Många kunder upplever en stor osäkerhet kring grunden för prissättningen och kring utvecklingen. Här har vi en skyldighet med något som är ett naturligt monopol att se till att förtroendet är högt och att åtgärda transparensproblem.

Både frågan om prissättningsbeteenden och frågan om prisökningar som är relaterade till annat än biobränsle, som är lätt att peka på och dessutom utgör en majoritet av grunden för fjärrvärme, är något vi tar med oss. Vi har ju kontinuerlig dialog med våra myndigheter i stående myndighetsdialoger, men vi kan också ha ytterligare dialog för att säkerställa samsyn på uppdrag alternativt behovet av kompletterande uppdrag. Utifrån det kommer jag också att ta detta vidare inom ramen för det uppdrag jag har.

Anf. 18 JOAKIM SANDELL (S):

Herr talman! Jag ämnar också följa arbetet, och det ska bli intressant att se vad den första rapporten i februari kommer med. Därefter är det inte helt omöjligt att vi kommer att ha ytterligare debatter.

Med det tackar jag statsrådet.

Anf. 19 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Därmed finner jag det lämpligt att även jag tackar.

Låt mig bara göra ett tillägg. Jag känner mig tämligen säker på att Joakim Sandell och jag delar synen att det är bra att vi får ett ordentligt underlag. Det är helt nödvändigt, annars är det inte rimligt att fatta beslut. Problemet är att det tar tid, och hushållen står med kostnaderna under tiden och just nu med en uppenbar osäkerhet. Därför är jag glad över att vi får deluppdraget redan i februari, för sedan dröjer det ända till december, när vi är på väg in i nästa vintersäsong, innan vi får ta del av helheten. Därmed är det också vettigt att vi för en diskussion efter första deluppdraget, om det finns skarpa slutsatser att dra. Då är det i sådana fall lite bråttom i och med att tiden går för hushållen.

Med det tackar jag för ännu en god interpellationsdebatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

**§ 7 Svar på interpellation 2024/25:138 om ansvarig myndighet för
vätgas**

Anf. 20 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Isak From har frågat mig om jag avser att ge ansvariga myndigheter nya uppdrag för att säkerställa vätgasens roll i 2030-kravet i förnybartdirektivet och om jag avser att peka ut en statlig myndighet som ansvarig för en utbyggnad av vätgasinfrastuktur till industrin.

Den 29 maj 2024 beslutade riksdagen om en ny långsiktig inriktning för energipolitiken (prop. 2023/24:105). Propositionen innehåller två riksdagsbundna mål: ett planeringsmål och ett leveranssäkerhetsmål. Planeringsmålet innebär att det svenska elsystemet ska ge förutsättningar för att leverera den el som behövs för en ökad elektrifiering och möjliggöra den gröna omställningen. Regeringen ser för närvarande att Sverige bör planera för att kunna möta ett elbehov om minst 300 terawattimmar till 2045, bland annat för att möta industrins energibehov för vätgassatsningar. Användningen av vätgas i Sverige förväntas öka kraftigt i framtiden, inte minst genom de planerade stora industrisatsningarna i norra Sverige.

I den energipolitiska inriktningspropositionen anger regeringen även den politiska inriktningen när det gäller vätgas. Regeringen bedömer att fossilfri vätgas kommer att utgöra en viktig del av Sveriges framtida energisystem. Vätgasen kommer att vara en förutsättning för utfasning av fossila bränslen i industrin och kommer att vara viktig för att minska utsläppen från bland annat tunga transporter. Svensk produktion av fossilfri vätgas förutsätter en stor utbyggnad av fossilfri elproduktion. Regeringen anger även fyra viktiga principer som bör vägleda statliga insatser på området.

Regeringen gav i mars 2023 Energimyndigheten i uppdrag att samordna arbetet med vätgas i Sverige. Uppdraget syftar till att stärka samarbetet mellan nationella myndigheter och bidra med analys och diskussion i samhället om strategiska vägval för Sverige som vätgasnation. Detta inkluderar att tydliggöra roller och ansvar på vätgasområdet, ta fram nationella råd och rekommendationer för hantering av vätgas och vätgasledning samt se över ekonomiska styrmedel som finns på området. Energimyndigheten redovisade den 26 mars 2024 en delrapport i uppdraget. Denna rapport bereds för närvarande i Regeringskansliet.

För att bland annat analysera och säkerställa vätgasens roll i att möta 2030-kravet i förnybartdirektivet har regeringen gett Energimyndigheten i uppdrag att utifrån befintliga och aviserade styrmedel beräkna och lämna ett förslag på en prognos av Sveriges måluppfyllelse vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor och för Sveriges förutsättningar att öka andelen förnybar energi i värme- och kylsektorn.

Utbyggnaden av vätgas och dess infrastruktur bör integreras på ett effektivt sätt i elsystemet. Regeringen har därför gett Affärsverket svenska kraftnät som ansvarig för transmissionsnätet för el i uppdrag att föreslå hur el- och vätgasinfrastuktur kan samplaneras för att möjliggöra den pågående nyindustrialiseringen i Norrbottens och Västerbottens län, där vätgas-användningen förväntas öka kraftigt i framtiden. Uppdraget är en viktig insats i regeringens strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län.

Sammanfattningsvis pågår många statliga insatser för att underlätta för utvecklingen av vätgas i Sverige. Regeringen har lagt fram en politisk inriktning för statliga insatser på vätgasområdet baserat på fyra principer, som bör följas upp så att de kan justeras utifrån förändrade förutsättningar och behov.

Prot. 2024/25:32
19 november

Svar på
interpellationer

Anf. 21 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag tackar energi- och näringsministern för ett fylligt och långt svar.

Låt mig börja med att Ukraina försvarar allas vår frihet. I 1 000 dagar har man jobbat och stridit för sin egen existens. Just nu lagar man sina energisystem, som skjuts sönder varje dag. Detta är viktigt att ha med sig.

Europa byggde ett beroende av rysk gas, vilket sabbade energisystemet inte bara i Tyskland utan i stora delar av EU. Om vi tror att vi framgent kan vara beroende av Ryssland, Iran, Saudiarabien och för den delen Kina, för jordartsmetaller och lite annat, och om vi tror att den nya presidenten i USA kommer att underlätta för oss tror vi nog fel. Vi behöver bygga hållbara energisystem här hos oss. Då är vätgasen en viktig del, och vätgasen är givetvis beroende av ett fungerande elsystem.

Precis som 2030-målet pekar ut i förnybartdirektivet ställs krav på att bygga ut. Just nu har vi det som förkortas TSO, transmissionsnätoperatörerna för vätgas, och i Sverige är det privat. Frågeställningen utifrån statsrådets svar blir: Borde inte staten hålla i taktpinnen?

Jag är visserligen från Västerbotten och tycker att det är viktigt att statsrådet pekar ut Västerbotten och Norrbotten, men det handlar om en omställning även för industrin i resten av landet. Ska vi inte se till att till exempel kemiindustrin på västkusten får tillgång till vätgas, som förhoppningsvis kan produceras med havsvind? Då behövs det ett nät.

Många förväntar sig att regeringen ska peka ut en inriktning. Många står och väntar och vill investera i det här. De tror på den gröna omställningen och att vätgasen är viktig. Men det segar ju lite på Regeringskansliet. Det är i alla fall någonting som går lite trögt.

På statsrådets svar låter det som om man ändå är på väg och att man ger uppdrag till myndigheterna och till Svenska kraftnät. Men låt oss gå hela vägen! Ge Svenska kraftnät i uppdrag att vara huvudansvarig myndighet för utbyggnaden av ett vätgasnät i Sverige!

Anf. 22 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag börjar i ena änden och återkommer om de mer specifika frågorna. Isak From och jag brukar ha samsyn kring ganska många frågor som är viktiga för Sverige AB. Vi pratar inte så mycket om vätgas som vi borde i det här landet. Nu när tillfälle ges vill jag prata om de fyra principer som är styrande för det arbetet.

För det första ska användningen av fossilfri vätgas bidra till omställningen av fossilberoende energisystem och industriprocesser. Den ska gagna Sverige. Det finns en del sätt att bygga ut vätgassystem som bara kommer att gagna andra länder. Det tror jag vore oklokt i det här läget.

För det andra ska vätgasanvändningen fokusera på samhällsekonomiskt nyttiga tillämpningar där mer resurseffektiva och kostnadseffektiva alternativ saknas. Vi ska alltså inte trycka in den bara för att det går.

För det tredje ska vätgasproduktionen integreras effektivt med el- och värmesystemen och bidra till en trygg energiförsörjning i Sverige. Här finns potential att lösa vindkraftens stora problem. Vindkraften kan ju stå för el, och det hyfsat snabbt, men har väldigt svårt att leverera effekt – det vill säga ge jämn försörjning av el året runt, vilket gör att vi kan ansluta fler hushåll och industrier. Det kan bli intressant att takta dem tillsammans.

För det fjärde ska vätgasinfrastruktur byggas ut på ett sätt som underlättar klimatomställningen och värnar Sveriges konkurrenskraftiga energipriser.

Jag går över till frågan om inte regeringen bara kan peka med hela handen. Det är sällan jag får recensionen att jag är otydlig, och jag tycker att vi pekar ganska tydligt med hela handen här också. Men innan vi har ett vettigt underlag är det oklokt att bara på känn säga var det ska landa. Jag kan ha teorier om vad som kommer att vara mest lämpligt och inte, men jag vill ha underlaget på plats först.

Energimyndigheten har fått i uppdrag att samordna arbetet med vätgas i Sverige. I dag har vi fått understruket att vi inte ska tjafsa om det förångna, men jag var lite förvånad över att man inte kommit längre med vätgasfrågorna och vätgasstrategin när jag klev in på Regeringskansliet. Nu har Energimyndigheten i alla fall fått uppdraget, och Svenska kraftnät har fått i uppdrag att lämna förslag på hur el- och vätgasinfrastruktur kan samplaneras i Norrbottens län. Därför tror jag att vi har mer att utgå från nu när det gäller att navigera och sätta ned fötterna ännu tydligare.

Anf. 23 ISAK FROM (S):

Herr talman! Statsrådet säger att rapporten från Energimyndigheten bereds i Regeringskansliet. Det är nog ganska många som förväntar sig att den beredningen taktar på lite, för att använda statsrådets uttryck.

Herr talman! Jag besökte Storuman i går. Jag träffade i huvudsak Vattenfall för att titta på deras återuppbyggnad av pumpkraftverket i Blaiken. Fullt utbyggt kan det tillsammans med befintlig vindkraft leverera lika mycket som ett helt nytt kärnkraftverk.

Samtidigt undrar fler intressenter om det ska byggas en vätgasanläggning i anslutning till de vindkraftsparker som antingen redan finns eller planeras att anläggas. De vill ju ha långsiktiga spelregler. De står där med börsen och säger att de tror på detta. Men då krävs också en handlingskraftig regering som säger att vätgasen kommer att vara en bidragande del i Sveriges energiförsörjning. Då krävs att någon kan och vill vara ansvarig för nätet, men just nu finns det bara en privat aktör.

Vi tycker att en statlig aktör bör ha huvudansvaret – inte bara i norra Sverige. Kemiindustrin på västkusten vill investera. Gruvteknikföretagen i Sandviken vill investera och ser vätgas som en viktig del. På flera håll i landet anser man att en vätgasstrategi är betydelsefull.

Det kan vara så att Sverige varit lite senfärdigt. Andra länder har ju gått långt före. Sverige är nästan det sista EU-landet som inte har någon vätgasstrategi. Det ger såklart en signal till dem som vill investera. Jag måste fråga statsrådet om de ska investera i det här landet eller lägga pengarna någon annanstans. Vi tycker att de ska lägga dem här.

Anf. 24 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Det korta svaret är: Välkomna till Sverige med era vätgasinvesteringar!

Det krävdes ett maktskifte och en borgerlig regering för att få fram huvudprinciperna. Isak From frågade om vätgasen är viktig och vilka signaler som sänds. Ja, vilka signaler sändes egentligen under de åtta år man inte hade några principer för vätgasen? Vi har i alla fall beslutat om sådana liksom om två uppdrag till myndigheter, som nu jobbar med detta.

Uppdragen tuffar på och kan vara helt avgörande för att städa upp i Sveriges enormt stora effektproblem, som varje månad gör att Sverige går miste om hundratals eller tusentals arbetstillfällen i framför allt elområde 3 och 4. Det beror på att vi har el men samtidigt stor effektbrist som resultat av hur man har navigerat i energifrågorna i stort. Vätgasen kan bli en väldigt viktig del i att lösa det problemet och gå hand i hand med till exempel vindkraften. Det här är alltså en prioriterad fråga för regeringen, och jag är glad över att vi kan peka med hela handen utifrån detta.

Herr talman! Jag tycker att det är lite fascinerande att man vågar säga att staten ska styra och äga allt, innan vi har fått underlaget på plats.

Anf. 25 ISAK FROM (S):

Herr talman! Energimyndigheten är i sin rapport till regeringen väldigt tydlig med att det krävs ett tydligt regelverk och att en utbyggd vätgasinfrastruktur skulle skapa både flexibilitet och ekonomisk hållbarhet i energisystemet. Vi är ju väl medvetna om att flera av vindkraftsföretagen inte fullt ut har haft ekonomisk hållbarhet i sina kalkyler. Det krävs att man kan producera till exempel vätgas till industrin när det är låga priser.

Jag tror inte att jättemånga fordon framgent kommer att drivas fram av vätgas, även om branschen själv säger att ungefär 30 procent av den tunga trafiken efter 2050 inte kommer att gå på el. Där kan vätgas vara en del.

Vad gäller fabrikanterna säger både BMW och Toyota att vätgas är en del av framtiden. Men om vätgas på riktigt ska bli en del av framtiden kommer det att krävas att fungerande nät och tankstationer finns på plats efter 2030. Det skulle vara en fördel om vi också hade ett fungerande statligt nät på plats då. Det skulle skicka signalen att vi tror på investeringar i vätgas. Många förväntar sig alltså att beredningen som sker på Regeringskansliet tar fart.

Anf. 26 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att säga tack till Isak From för interpellationen.

Regeringen har tagit fram mer än 50 åtgärder för att säkra Sveriges energiförsörjning på akut, kort, medellång och längre sikt. De 50 åtgärderna handlar primärt om nu fram till 2030. Vi har ett akut läge nu, och då kan vi inte vänta på den kärnkraft som vi behöver men som kommer att komma mycket längre fram.

I enlighet med den energipolitiska propositionens fyra principer för vätgas fortsätter regeringen också med fler insatser för att underlätta utvecklingen av vätgas i Sverige. Det är en viktig fråga för oss.

Omfattande medel har också tillförts för att bygga ut kompetens och infrastruktur för produktion och konsumtion av vätgas. Jag tänker till exempel på utökade medel till EI för ny reglering av el- och gasnät.

Svar på
interpellationer

Vi har ökat energiforskningsanslaget med 200 miljoner utöver de 1,6 miljarder som redan fanns. Klimatklivet har vi också plussat på liksom Industriklivet och laddinfrastrukturen för tung trafik, inklusive tankstationer för vätgas. Detta både förlängdes och utökades i de tidigare budgetpropositionerna.

Det här är en viktig fråga, och jag tycker att vi håller ett högt tempo i dag. Jag ser fram emot att vi ska kunna återkomma med ytterligare åtgärder för vätgas.

Jag vill tacka för en interpellationsdebatt som visar att det finns en stor förståelse brett, från höger till vänster, för behovet av mer effekt för att vår tunga industri ska kunna göra sin omställning. Jag antar utmaningen att öka tempot för att möjliggöra detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2024/25:70 om skattesänkningar i budgeten

Anf. 27 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Ola Möller har frågat mig om jag anser att skattesänkningarna i budgeten har en rimlig fördelning och om jag avser att vidta några åtgärder utifrån min ståndpunkt.

En god tillväxt är avgörande för att den svenska ekonomin även i framtiden ska kunna finansiera våra välfärdssystem. En förutsättning för hög tillväxt är att vi har en hög sysselsättning och en välutbildad befolkning. Att stärka drivkrafterna för arbete och utbildning har därför varit prioriterat.

Höga marginalskatter på arbete riskerar att begränsa tillväxten i ekonomin. Regeringen tar nu ytterligare steg för att stärka arbetslinjen och föreslår en förstärkning av jobbskatteavdraget, främst för heltidsarbetande personer med låga och medelhöga inkomster i intervallet 16 000 till 40 000 kronor per månad. Regeringen tar även bort avtrappningen av jobbskatteavdraget i syfte att det ska löna sig att utbilda sig och ta ökat ansvar på jobbet.

För att pensionärerna ska få motsvarande ekonomiska förbättring föreslår regeringen även motsvarande sänkt skatt för pensionärer. Förslaget om slopad avtrappning har beräknats vara självfinansierat på sikt och bedöms leda till en ökad tillväxt.

Pensionärer med en pension på 16 000 kronor per månad har en inkomst som denna gång ligger utanför det intervall där skatten sänks. Detta är dock en grupp som de senaste åren i många fall har haft en betydligt starkare inkomstutveckling än övriga grupper i samhället. Garantipensionen stärktes med 200 kronor per månad 2020 och med ytterligare 1 000 kronor 2022. Dessutom är garantipensionen en förmån som skrivs upp med inflationen, vilket bidragit till att deras pensioner under några års tid ökat snabbare än arbetstagarnas inkomster.

En prioritering av att stärka drivkrafterna för arbete och utbildning väntas leda till att färre kommer att stå utanför arbetsmarknaden och att fler kommer att arbeta mer. I förlängningen kommer detta att leda till högre pensioner och att fler får tillräckliga pensioner.

Anf. 28 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Tack för svaret, finansministern!

Jag uppskattar ansatsen att lyfta Sveriges tillväxt, som med få undantag är sämst i EU. Under Elisabeth Svantessons tid vid makten har svensk ekonomi i princip stått helt still; om något har den faktiskt backat. Svenska folket har fått se tio års reallöneökningar försvinna, och besparingar har hamnat i fickorna hos livsmedelshandlare och bankernas aktieägare.

Förutom att hushållen har blivit fattigare har det skurits i välfärden. Arbetslösheten har nått den högsta nivån på tio år, undantaget pandemin. Dessutom ökar nu arbetslösheten också bland akademiker, något som inte har hänt på tio år. Till detta ska läggas att vi kan läsa i medierna att barnsoldater har blivit det nya normala läget i landet – en marknad som drivs av en jättehög efterfrågan på grova våldsbrott.

Att svensk tillväxt behöver stärkas är helt uppenbart. Hålen att stoppa våra ekonomiska resurser i är enorma. Sjukvården går med gigantiska underskott. I Tidöpartiernas skyltfönster Skåne, som jag kommer från, har regionen snart gått 9 miljarder minus på två år. Det är pengar som behöver lånas och som kommer att skjutas över till våra barn och barnbarn.

Förutom att vi, vilket jag är den förste att erkänna, har ett urkasst regionalt styre i form av Tidölaget är anledningen också att Elisabeth Svantesson inte tar sitt ansvar och skickar höjda generella statsbidrag till regionerna. Hon har svikit regionerna under hela denna mandatperiod, herr talman.

För att förebygga att barnsoldater uppstår skulle vi behöva stärka skolan. Vi skulle behöva ha en starkt socialtjänst, och vi skulle givetvis behöva se till att jobben stärks. Vi skulle behöva en bostadspolitik för nyproduktion och renoveringar, och vi skulle behöva punktmarkera varje ung som är på glid. Men nej, de pengarna finns inte.

I stället väljer Elisabeth Svantesson att ge sig själv över 3 000 kronor i skattesänkning. Det är pengar som finansministern på en rak fråga inte visste vad hon skulle ha till. Förutom det ironiska i att en person har så mycket pengar att hon inte har någon aning om vad hon ska göra med 3 000 kronor till visar detta att man inte tar speciellt mycket hänsyn till de enorma gemensamma behov vi har.

Det visar också varför det är dålig tillväxtpolitik att ge så mycket pengar till en människa som redan har mycket pengar. Sparkvoten, alltså de pengar som stoppas undan från varje krona man får, är mycket högre bland människor med höga inkomster än vad den är bland människor med låga inkomster. Man får alltså mycket mer pang för pengarna om man ger dem till människor med lägre inkomster än om man ger dem till människor med högre inkomster. Finansministern blir alltså marginellt rikare medan alla vi andra blir rejält mycket fattigare.

Herr talman! Jag undrar: Hur motiverar finansministern, utifrån ett tillväxtperspektiv, att man satsar mest på dem som har högst sparkvot om syftet nu är att öka tillväxten?

Anf. 29 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Ola Möller, för interpellationen! Det är viktigt att vi får lyfta upp frågor om tillväxt.

Jag har haft förmånen att lämna tre budgetpropositioner – statsbudgetar – på riksdagens bord. När jag tillträdde för lite drygt två år sedan ärvde vi en hög inflation, en hög arbetslöshet och en låg tillväxt. Jag har bestämt

mig för att vi dag för dag ska arbeta för att få ned inflationen. Detta har vi nu gjort. Vi ska se till att ekonomin kommer igång igen. Sverige är ett räntekänsligt land. Vi har lågkonjunktur precis som Tyskland och Frankrike, av delvis andra orsaker.

Den senaste budget som vi lade på riksdagens bord var inte återhållsam som de två tidigare var, även om de också stöttade hushållen. Samtidigt har vi nu fått bukt med inflationen. Då tänker jag så här, och det är detta som driver mig: Jag känner ett ansvar att göra allt jag kan för att svensk tillväxt ska vara starkare i morgon än i dag men också starkare om 15 och 25 år, och 5 också för den delen.

Då krävs många olika saker. Det krävs satsningar på infrastruktur, energisystem, utbildning och forskning, men det krävs också ett skattesystem som alltid ser till att göra det som är bäst och rätt för tillväxten.

Det är inte märkligt att Ola Möller och jag inte delar bilden av marginalskatterna i Sverige. Jag tycker bara att det är synd att Socialdemokraterna har lämnat 90-talets skattereformsprincip, det vill säga att ingen ska behöva betala mer än 50 procent i marginalskatt.

Till den som undrar vad marginalskatt är kan jag säga att det handlar om hur mycket man behöver betala i skatt på den sista intjänade tusenlappen. Vi tycker att grunden – principen om hälften kvar – är bra, medan Ola Möller uppenbarligen tycker att det inte är något stort problem att betala 56 procent i skatt på den sista tusenlappen. Detta kan man tycka olika om.

OECD och Produktivitetskommissionen är ganska tydliga med att det här hindrar tillväxt. Men saken är den – och det är väl där Ola Möller och jag skiljer oss åt, herr talman – att Ola Möller målar väldigt många saker i svart och vitt: Om man gör det här kan man inte göra det där, och gör man A kan man inte göra B.

Det vi har visat med tre budgetar är att vi står på löntagarnas sida. Vi har sänkt skatten två år i rad. Vi har sänkt skatten på pension. Vi har förändrat reduktionsplikten så att det har blivit betydligt enklare och billigare för den som är beroende av sin bil att tanka. Vi tar nu bort flygskatten för att se till att man kan flyga i hela Sverige. Vi har sänkt skatten på ISK två år i rad. Listan kan göras väldigt lång över det som underlättar för människor och stärker hushållens köpkraft – och samtidigt faktiskt påverkar tillväxten.

Sedan förstår jag att vi kan ha olika utgångspunkter i just detta, och jag är inte förvånad över att Socialdemokraterna gärna vill ha en debatt om sänkta marginalskatter. När man själv sänkte marginalskatterna – eller tog bort värnskatten, vilket jag tyckte var väldigt bra – gjorde man det av goda och fina skäl, men när en moderatledd regering sänker marginalskatterna så att de kommer ned till 52 procent görs det tydligen av egoistiska skäl.

För mig handlar det om att göra många saker samtidigt för att se till att ekonomin växer på sikt. Hur växer ekonomin? Det nämnde jag nyss. När ekonomin växer, vilket vi vet att den gör om vi förbättrar produktiviteten, finns det mer resurser till välfärden, herr talman, och till att finansiera försvaret, polis, rättsväsen och mycket annat. Tillväxten är alltså A och O här. Det handlar om att få igång ekonomin nu och om att genomföra rätt strukturreformer i dag så att ekonomin växer nästa år och åren framöver.

(Applåder)

Herr talman! Det är ju intressant att marginals-katten var högre under de år vi socialdemokrater styrde men att även tillväxten var väsentligt mycket högre. Det samband som finansministern målar upp här, det vill säga att sänkta marginals-katter skulle ge direkt tillväxt, stämmer alltså inte.

Det pekade exempelvis OECD på, på tal om den organisationen, redan 2015. I ett paper som heter *Vi sitter i samma båt: Varför minskade klyftor är positivt för alla* – och som bara är ett i raden av många paper som har publicerats de senaste 10–15 åren – gör man upp med den idé som låg till grund för bland annat skatteuppgörelsen 1990, som finansministern tar upp här, om att ökade klyftor skulle driva tillväxt. Det stämmer helt enkelt inte, och det vet finansministern.

Det är det så kallade hästskitsteomet som åsyftas och som har varit förhärskande i den ekonomiska politiken i Sverige sedan 80-talet. Decennerna har dock visat att teoremet inte stämmer; det är inte så att ökade klyftor driver en stark tillväxt. Det är inte heller så att de teoretiska modeller som tillämpas när man säger att det här skulle vara självfinansierande stämmer. Människor är inte rationella, fullt informerade individer, utan människor är just människor. Därför kan man inte agera utifrån teoretiska modeller, utan verklighetens prövning måste vara det som avgör vad som fungerar.

Det är också så här, vilket finansministern vet: Multiplikatoreffekten, det vill säga hur mycket effekt man får av varje satsad offentlig krona, är mycket lägre för skattesänkningar än när det gäller offentliga investeringar, transfereringar och offentlig konsumtion. Det är otvetydigt så, och det vet finansministern om. Framför allt är multiplikatoreffekten som lägst för skattesänkningar till de allra rikaste.

Därför är frågan varför ett höjt barnbidrag skulle vara sämre än 3 000 kronor till finansministern. Varför är ett stöd till en ny lägenhet, så att en byggnadsarbetare får en lön, sämre än 3 000 kronor till finansministern? Det är ju faktiskt så att det skapar någonting när man satsar på vissa effekter. Satsar vi på barnbidraget kommer barn att ha vinterskor, men satsar vi 3 000 kronor på finansministern kommer ett bankkonto att växa. Det är svårt att gå torrskodd genom snön i någon annans bankkonto.

Det är därför effekten av det här blir så negativ. Vi får inte den positiva effekt för samhällsutvecklingen som vi vill ha genom skattesänkningar för de rikaste. När Handels frågar sina medlemmar vad de skulle göra med 2 000 kronor, alltså 66 procent av vad finansministern får, säger de: Jag skulle gå till tandläkaren. Jag skulle äta mig mätt. Jag skulle skaffa barn. Det är vad Handels butiksanställda medlemmar säger att de skulle göra med 2 000 spänn – och finansministern vet inte.

Ja, vi har olika uppfattningar, men i min värld är en hög multiplikatoreffekt bättre än en låg multiplikatoreffekt. I min värld är det bättre att folk har hela tänder och kan äta sig mätta än att finansministern får 3 000 kronor och inte vet vad hon ska använda dem till. Det är det jag undrar: Varför är det bättre för tillväxten med 3 000 kronor till finansministern och en bit över 1 000 kronor till mig än att någon går ut och lägger pengarna på ett par vinterskor till sina barn här och nu?

Anf. 31 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Hur är det ordspråket går – som man känner sig själv känner man andra, eller tvärtom?

När jag gång på gång hör Ola Möller prata om min eventuella skattesänkning måste jag utgå från att Ola Möller på allvar tänker att jag tänker på mig själv. Men vet Ola Möller vad? Jag har haft många år i mitt liv då jag har vänt på varje krona – varje krona – för att kunna köpa mat till mina barn. Jag vet precis vad det innebär att ha tajta marginaler, och det finns de som har ännu tajtare marginaler nu.

Min drivkraft i mitt politiska arbete är att både Sverige och svenskarna ska bli rikare och få det bättre. Våra vägar, medel och metoder ser något olika ut. Man kan tro på vetenskap och forskning, eller så låter man bli. Multiplikatoreffekter ska jag låta bli att prata om här; det har jag undervisat om många gånger på nationalekonomin vid universitetet i Örebro. Men det är entydigt så att Sverige har höga marginalskatter. Man kan tycka att det är rimligt att vi betalar 56 procent av den sista intjänade tusenlappen, och man kan tycka att det är orimligt. Det finns en moralisk aspekt, men det finns också en tillväxtaspekt.

Framför allt är det helheten i politiken som är intressant, det vill säga vad man gör sammantaget. Därför tycker jag att det är väldigt roligt att Ola Möller nu lyfter att människor inte har råd att gå till tandläkaren, för vad gör den här regeringen? Jo, genom att prioritera bland statens utgifter – till exempel bistånd, ränteavdrag på blacolån och annat – kan vi finansiera den största tandvårdsreformen på länge. Det är något som Ola Möller aldrig har röstat igenom och som innebär att de äldre får en betydligt lägre kostnad för att gå till tandläkaren.

Det går alltså att göra många saker samtidigt. Det verkar svårt för Ola Möller att förstå, men jag tänker så. I år har till exempel försvaret 27 miljarder mer än förra året. Polis- och rättsväsen har också fått stora tillskott. I en svår och pressad tid har vi både tagit ansvar för statens finanser och stöttat hushållen, till exempel genom ett förlängt och förhöjt bostadsbidrag för ensamstående mammor och pappor. Det är några av de saker vi gör.

Jag och vi vill få igång ekonomin nu. Att Sverige har låg tillväxt nu är ju inte så konstigt med tanke på den höga inflationen och de höga räntorna, som har lett till att väldigt många hushåll håller igen sin konsumtion. Vi har nämligen större lån än i många andra länder och rörliga räntor. Men vi är inte ensamma om att vara i en lågkonjunktur. Mitt fokus är att ekonomin ska komma igång i morgon och nästa dag, men också längre fram. Då spelar såväl infrastruktur och energisystem som marginalskatter och mycket annat roll.

För den som lyssnar och undrar hur det är med skatterna kan jag säga att de som tjänar mycket betalar mer i skatt. Till exempel betalar en person som är välutbildad och har en lön på 125 000 elva gånger så mycket skatt som en person som tjänar 25 000. Vi har alltså progressiv beskattning i Sverige, även om det inte låter riktigt så på Ola Möller. Man kan tycka olika om det. Jag tror dock att det är bra att sänka skatten för alla två år i rad, som vi gjorde, och nu dessutom sänka marginalskatterna. Det är faktiskt på tiden.

Herr talman! Jag tycker att det är synd att finansministern väljer att inte ge sig in i multiplikatoreffekten och som svar på mina frågor förklara varför det är mer tillväxtfrämjande att satsa på någonting med en väldigt låg multiplikatoreffekt jämfört med att satsa på någonting med en väsentligt mycket högre effekt. Det förstår jag inte resonemanget kring, eftersom det helt enkelt inte förs.

Följande är också intressant: Inflationen är inte ett svenskt fenomen, men Spanien – som är socialdemokratiskt lett – har 3,4 procents tillväxt, och Portugal har 1,9 procents tillväxt. Det är också ett land som har en socialdemokratiskt ledd regering. De allra flesta EU-länder, oavsett styre, utklassar ju Sverige i tillväxtligan. De har också suttit i en situation med hög inflation, men de har stöttat hushållen genom krisen. Där har ju Sverige stuckit ut jämfört med exempelvis sina nordiska grannar genom att inte ha ett höjt barnbidrag.

Bostadsbidraget är en av få saker jag verkligen har berömt regeringen för, alltså att man valde att behålla – och höja – nivån på bostadsbidraget. Därför smärta det mig att se att man nu skär ned det med 775 kronor. Precis samma individer som inte har råd att gå till tandläkaren blir nu av med 775 kronor.

Det är intressant att finansministern väljer den stora tandvårdsreformen, för det här handlar om samma tjejer som har svarat i Handels enkät att de inte har råd att äta sig mätta. Om de får ont i tänderna skulle de, om de fick 2 000 kronor mer, kunna gå och laga dem. De blir nu av med sin gratis tandvård – det är den stora reformen.

Jag har ingenting emot reformer för bättre tandvård för de äldre. Det kommer jag att tycka är fantastiskt bra när det väl införs 2026 – alltså inte nästa år utan året efter det. Men att man tar de fattiga tjejernas gratis tandvård är en stor tandvårdsreform som jag inte förstår varför finansministern är så stolt över.

Herr talman! Tack, Ola Möller, för en bra diskussion! Här finns tydliga konfliktlinjer och skillnader men också en hel del vi tycker lika om. Jag tror att vi båda vill Sverige och alla som bor här väl. Jag har som sagt lagt tre budgetar på riksdagens bord. Ser man till de sammantagna fördelnings-effekterna av de tre budgetarna är den grupp som har lägst disponibel inkomst också den grupp som fått procentuellt mest i ökad inkomst.

Det går alltså, som jag sa, att prioritera inflationsbekämpning och stötta hushållen och välfärden – vilket vi gjorde med 40 procent av reformutrymmet det här året – samtidigt som vi investerar i att Sverige ska bli ännu rikare och tryggare framöver. Det handlar om att prioritera bland statens utgifter, och det gör vi. Det handlar också om att fokusera och att göra rätt insatser för att vi faktiskt ska bli rikare.

Man kan absolut jämföra Sverige med Spanien och Portugal om man vill. Jag skulle dock passa mig för att jämföra med den tillväxt de har just nu, för detta är länder som har väldiga statsskulder och problem. De kommer att ha svårt att hantera nästa kris eftersom de har enorma skulder och betalar enormt mycket pengar, och ränta, på dessa skulder just nu. Det här är mina kollegor, och jag träffar dem varje månad. Många tittar med avund

på att vi är så pass överens i den här riksdagen när det gäller ramverk och låg statsskuld och på att vi faktiskt håller ordning på pengarna.

Det tänker jag fortsätta att göra. Jag tänker också fortsätta se till att svensk ekonomi växer så att vi har mer i kakan att dela på och se till att löntagarnas och hushållens köpkraft stärks.
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:86 om statens ägarstyrning av SJ AB

Anf. 34 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Isak From har ställt två frågor till mig: för det första hur jag säkerställer att staten styr SJ så att SJ uppfyller de transportpolitiska målen och därmed bidrar till en långsiktigt hållbar transportförsörjning i hela landet och för det andra hur jag säkerställer att nedläggningen av natttågen till norra Sverige inte bryter mot statens ägarpolicy och bolagsstyrningsmodell.

Riksdagen har beslutat att SJ ska bedriva sin verksamhet på affärs-mässiga grunder. Bolagets verksamhetsföremål är att bedriva persontrafik och inom ramen för affärs-mässighet bidra till att uppfylla de transportpolitiska målen. Uppföljning av SJ:s verksamhet och utveckling sker löpande, bland annat genom återkommande ägardialoger. Bolag med statligt ägande ska enligt statens ägarpolicy agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende.

Det är bolagets styrelse och ledning som ansvarar för den löpande förvaltningen av bolagets operativa verksamhet. Styrelsen ansvarar för att SJ sköts föredömligt inom ramen för lagstiftningen, bolagets bolagsordning och statens ägarpolicy. Jag förutsätter att detta följs.

SJ bedriver en omfattande tågtrafik i Sverige med stor geografisk spridning och bidrar därmed genom sin verksamhet till att uppfylla de transportpolitiska målen. Bolaget bedriver två typer av trafik: kommersiell trafik och upphandlad trafik. Den senare upphandlas i konkurrens av regionala kollektivtrafikmyndigheter eller Trafikverket, som drivs på affärs-mässiga grunder. Något särskilt uppdrag utöver vad som framgår av bolagsordningen finns inte.

Som en följd av tillämpningen av statens bolagsstyrningsmodell ska regeringen inte detaljstyra vilka enskilda avgångar SJ kan erbjuda. Det är en fråga för bolaget. Att SJ avvecklar tåglinjen som interpellanten berör bryter inte mot statens ägarpolicy eller bolagsstyrningsmodell.

Anf. 35 ISAK FROM (S):

Herr talman! På vägen från bästkusten till framtiden vill många färdas. I januari skrev jag en interpellation till finansministern om tågkaoset och att SJ ställde in så många tåg. Den besvarades den 27 februari. Det kanske ändå hade en viss effekt att finansministern engagerade sig, för nu aviserar ju Statens järnvägar – SJ – att man har investerat i avisningsanläggningar.

Vi kanske snart får veta om detta minskar tågkaoset den här vintern, då det har aviserats snö på många håll i landet.

Jag skrev den här interpellationen utifrån att SJ tog beslutet att lägga ned nattågstrafiken från Göteborg till Åre och övre Norrland, precis som finansministern redovisade. Man har gjort det utifrån att man på något sätt har hamnat i världsbilden att allting kretsar kring Stockholm och att allting ska passera Stockholm.

Men, herr talman, det är inte alls nödvändigt. Tidigare gick nattågstrafiken genom Mellansverige, förbi Avesta Krylbo och upp på Norra stambanan utan att ens passera Stockholm. Jag bor i Norsjö. Man kunde åka hemifrån mig – alltså från Bastuträsk, som är närmast Skellefteå – till Göteborg på tolv och en halv timme. Det gick alldeles utmärkt att arbetspendla på det sättet. Man klev på tåget hemma på söndag kväll, och man klev upp på måndag morgon och kunde gå till jobbet. Man kunde kliva på tåget i Göteborg på torsdag kväll och kliva upp hemma på fredag morgon.

Arbetspendlingen är inte allt. Näringslivets, och särskilt besöksnäringens, behov av en fungerande tågtrafik är kanske mycket större. Finansministern känner säkert till att besöksnäringen bara i Kiruna och norra Malmfälten omsätter ungefär 1 miljard per år. Veldig många vill ta tåget för att besöka området. Oavsett om människor vill vandra, åka skidor i Riksgränsen eller göra någonting annat handlar det om en relativt stor besöksnäring som har en stor efterfrågan på fungerande tågtrafik. Det finns många delar här, till exempel en fungerande malmbana, men de transportpolitiska målen borde ändå innefatta att man kan ta tåget från bästkusten till framtiden.

Anf. 36 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tycker att det är friskt med lite reklam för Västerbotten och de norra delarna. Jag och Isak From har minst två saker gemensamt: Vi har rötter i Västerbotten, och vi har pendlat mycket med tåg.

Jag vill säga att interpellanten Isak From är ihärdig och uthållig. Vi har ju pratat om SJ och styrmodeller tidigare. Jag deltar i denna debatt som ansvarig för de statliga bolagen och kan påminna om två saker.

Den ena är att vi har en omreglerad marknad där SJ är ett bolag som verkar i konkurrens med andra och på samma villkor som de. Jag tror att Socialdemokraterna delar många andra partiers bedömning av detta. Ni har inte heller kommit med förslag om att ändra på det. Det betyder också att man ska kunna leva upp till de avkastningskrav som ställts i riksdagen på de olika bolagen. Man måste ha viss lönsamhet för att kunna investera. Man ska naturligtvis inte konkurrera med övriga bolag på ett osjyst sätt; det finns ju andra bolag på den här marknaden. Det här är ett bolag där jag och de andra i regeringen inte sitter med i styrelserummet för att bestämma exakt vilka linjer man ska gå på.

Den andra saken, som jag tror att Isak From är väl medveten om, är att det finns möjlighet för Trafikverket att upphandla och se till att säkra natttåg till Norrland på andra sätt. Än så länge har jag förstått att man inte har gjort det, men det finns förutsättningar för Trafikverket att genomföra en upphandling av nattågstrafik.

Jag förstår det som Isak From lyfter: att det påverkar många människor att avsikten nu är att den här linjen inte ska fortsätta. Det är också därför det finns andra vägar att gå. Vi får återkomma till hur det blir med den saken. Att SJ, som är ett bolag på en omreglerad marknad och har avkast-

Prot. 2024/25:32
19 november

Svar på
interpellationer

ningskrav som vi har beslutat om här, ser att det här inte är lönsamt är någonting som man måste acceptera. Jag gör det, men jag förstår att det har skapat frustration. Sedan får vi se om det finns andra som kommer att gå in eller om Trafikverket väljer att göra upphandling.

Anf. 37 ISAK FROM (S):

Herr talman! Vi kan återkomma till upphandlingsfrågorna.

Finansministern nämner de transportpolitiska målen i sitt interpellationssvar. När man läser den nyligen framlagda infrastrukturpropositionen, som pekar ut inriktningen för regeringens politik, tycks det vara så att 5 procent ska gå till underhåll av den våldsamt eftersatta järnvägen. I övrigt är det starkt fokus på väg och flyg, och det är inget fel med det. Men vi kan konstatera att det är väldigt lite fokus på järnvägen. Det kan spela in i den här delen.

Sedan kan man återkomma till finansministerns svar om den ekonomiska hållbarheten. Det är klart att det väcks vissa frågor när det visar sig att det i stort sett alltid har varit fullbokade tåg och stor efterfrågan men att man ändå inte får lönsamhet. Då är det kanske något annat som behövs.

Herr talman! Samtidigt som SJ väljer att inte köra nattåg från Göteborg framkommer det att regeringen vältrar över kostnader på regionerna. I och med de så kallade samverkansavtalen har regionerna tagit i hand med Trafikverket, som är statens förlängda arm. Men Norrtåg, Samverkande inland, Tåg i Bergslagen, "Stångåtågen", tågen till Trondheim, bussarna i Dalarna och flygbilarna får nu ökade kostnader. Detta blev lite jobbigt för Trafikverket, så man har kommit överens med regionerna om att täcka en del av de här kostnaderna, i varje fall nästa år, dock inte för Norrtåg.

Regionerna Jämtland, Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten förväntade sig utifrån det handslag som gjorts att staten skulle gå in och ta sin del av trafiken med ungefär 98 miljoner kronor. Nu står man där med ökade kostnader, och staten tar inte sitt ansvar. Fortfarande återstår drygt 40 miljoner. Det här sker samtidigt. Det läggs alltså en ökad börda på regionerna för att driva den tågtrafik som man har tecknat avtal för och har ett handslag för med Trafikverket, statens förlängda arm. Samtidigt lägger SJ ned nattågen från Göteborg. Det kommer fortfarande att gå nattåg från Stockholm uppåt, men nattågen från Göteborg till Åre, Duved och vidare till Trondheim samt upp i övre Norrland till Malmfälten och Riksgränsen väljer man att pausa, trots att de är i stort sett fullbokade och efterfrågan är väldigt stor. Då är det något fel i systemet. I varje fall är det fel i systemet så tillvida att regeringen totalt sett inte prioriterar järnvägen.

Anf. 38 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Det är väl just det vi gör. Vi prioriterar underhållsskulden på både järnväg och väg. Den infrastrukturproposition som vi har lagt fram är först och främst inriktad på att kunna betala av hela den underhållsskuld som har växt under många år. Det gäller att lägga så mycket pengar på järnväg att man kan genomföra detta. Man kan lägga mer pengar, men utmaningen är att man inte kan stänga ned stora delar av järnvägen för att rusta den utan får göra det en bit i taget. Det är en väldigt viktig del.

Om man är västerbottnings kanske man ska vara försiktig med att tycka att den här regeringen inte satsar på de delarna av Sverige. Jag vet inte hur många gånger Stefan Löfven var och klippte band på Norrbottenbanan; det blev ingen bana ändå. Men det lägger jag åt sidan just nu.

Som jag tidigare konstaterat har jag ansvar för de statliga bolagen. SJ har som bolag på en marknad nu bestämt sig för att det saknas förutsättningar för att driva just den här tåglinjen, som man under lång tid drivit i egen regi. Trafikverket har i uppdrag att ingå och ansvara för statliga avtal om olika transportpolitiskt motiverade kollektivtrafiklösningar där man ser att det inte finns förutsättningar för kommersiell drift. Hittills har man inte valt att göra så i det här fallet, bland annat med hänvisning till att det finns tågförbindelser mellan Göteborg och Stockholm och att man kan åka den vägen. Vi får se hur det slutar.

Mitt ansvar för SJ handlar om att se till att bolaget lever upp till det som riksdagen har beslutat om. Det handlar om såväl de transportpolitiska målen som avkastning och lönsamhet. Detta är en viktig grund. Det kan hända att Isak From får bedriva opinion och lobba i sitt eget parti om han vill ändra inställningen.

Anf. 39 ISAK FROM (S):

Herr talman! Finansministern kan gå tillbaka till Regeringskansliet och trycka på startknappen. Det är faktiskt så att projektet för Norrbottenbanan har stått still sedan regeringen tillträdde. Det fattas bara ett startbeslut. Man behöver komma igång. Man har länge stått och väntat på att få bygga från Däva upp mot Robertsfors. Vad väntar regeringen på? Det kan finansministern gärna svara på. Vad är det som finansministern och regeringen väntar på? Det är väldigt underligt på riktigt, för det finns avsatta medel. Vad är det regeringen väntar på? I det här fallet var det finansministern som spelade in bollen om Norrbottenbanan. Där behöver man bara trycka på startknappen.

För att tolka finansministerns inflytande som positivt uppkom efter vår förra debatt en väldigt tydlig och bra debatt om behovet av att säkerställa grundläggande infrastruktur. Man måste kunna avisa tågen och växlarna. Det måste finnas avisningshallar och utrustning för det här, för annars står tågen still.

Finansministern! Jag ser fram emot att SJ meddelar: Vi tror nog att nattåg från norra Sverige och Åre ned till Göteborg är en bra idé. Vi hade rätt fulla tåg tidigare, och vi tror att det är möjligt framgent.

Anf. 40 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack också för detta inlägg, Isak From! Det gör underverk när Isak From interPELLERAR om SJ. Vi får se hur det fortsätter. Jag styr inte själv över detta, men kanske gör Isak Froms inlägg i debatten skillnad. Vi får se.

Jag kan konstatera att järnvägen är viktig för Sverige. Det är ett avlångt land där vi som individer men också mycket gods ska fraktas. Järnvägen är också klimatsmart och bra på många sätt. Det är viktigt att vi kan ta oss från punkt A till punkt B på olika sätt. Tåget är viktigt för Sverige och för väldigt många.

Vi får återkomma och se vad som händer med just den här sträckan framöver. Det går att åka nattågstrafik till Norrland även utan just den här sträckan. Vi får se om Trafikverket upphandlar eller inte. Därom har jag ingen kännedom just nu, och den frågan ligger heller inte på mitt bord.

Tack igen, Isak From, för att du återigen lyfter fram frågor om både infrastruktur och de statliga bolagen!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2024/25:183 om avvägningar i fråga om svensk tonnageskatt

Anf. 41 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Hanna Westerén har frågat mig hur jag ser på de svenska tonnageskattereglerna, om jag anser reglerna vara väl avvägda och om jag har för avsikt att uppdatera reglerna för att främja svensk sjöfarts attraktivitet på den internationella arenan.

Reglerna om tonnagebeskattning infördes den 1 januari 2017 i syfte att stärka den svenska sjöfartsnärings konkurrenskraft och öka andelen svenskflaggade fartyg i den svenska handelsflottan. Sedan reglerna infördes har antalet företag som går in i det svenska systemet ökat stadigt.

Regeringen arbetar aktivt för att öka svensk sjöfarts konkurrenskraft och underlätta för rederiernas verksamhet. Regeringen har till exempel i höstens budgetproposition aviserat att stämpelskatten vid in-teckning i skepp kommer att slopas från den 1 juli 2025 och att en skeppslegodel ska införas i fartygsregistret.

När det gäller reglerna om tonnagebeskattning är det flera aspekter som måste beaktas när dessa nu bereds vidare. Det är viktigt att regelverket som helhet är välavvägt, utifrån både förutsättningarna för sjöfartsnäringen och offentligfinansiella effekter. Till detta kommer att systemet med tonnagebeskattning är ett statligt stöd enligt EU-rätten och att eventuella ändringar av systemet måste godkännas av EU-kommissionen på förhand.

Anf. 42 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka för att finansminister Elisabeth Svantesson tar den här debatten själv och inte delegerar den vidare med hänvisning till att den rör infrastruktur. Jag menar att den svenska sjöfartens utveckling är en angelägen fråga ur flera aspekter. Jag är väldigt glad att finansministern deltar i den här debatten.

Min fråga emanerar som bekant ur det som skedde under upphandlingen av Gotlandstrafiken, som berör min valkrets. Där var det vinnande rederiet helt uppriktigt med att man valt att lägga anbud via ett danskt dotterbolag, eftersom de danska tonnageskattereglerna är mer generösa och även enligt vår egen myndighet Trafikverket mer flexibla och tillåtande.

Jag hoppas att det uttalade målet för den regering som Elisabeth Svantesson ingår i är att vi ska åstadkomma fler svenskflaggade fartyg. Det får finansministern i så fall gärna bekräfta.

Att fler fartyg går under svensk flagg är viktigt av flera skäl. I en sjöfart som är helt globaliserad är det ändå rätt härligt när några skattemedel

stannar i landet. Men det är omöjligt att delta i den här typen av debatt utan att nämna det skärpta säkerhetsläget. Att i rådande läge göra vad vi kan för att fler fartyg ska gå under svensk flagg bör vara någon form av bottenplatta.

Därtill får jag tydliga signaler från både arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer om behovet av att öka den svenska sjöfartens attraktivitet och konkurrenskraft. Jag är övertygad om att de signalerna också sänds till finansministern.

Jag har tagit del av de skäl som finansministern anger för att i nuläget inte ändra reglerna för tonnageskatt. Men jag skulle vilja att finansministern utvecklar hur attraktiviteten ska öka i svensk sjöfart, förutom borttagandet av stämpelskatten, så att den svenska sjöfarten växer och antalet svenskflaggade fartyg blir större.

Jag har stor respekt för att tonnageskattesystemet är relativt nytt – det är från 2017 – och att det behöver få sätta sig. Det svenska systemet har också omtalats som ett av de bättre systemen i världen. Men finansministern vet precis som jag att det går undan i en globaliserad värld.

Jag är inte ensam om att undra om det ändå inte är dags att vi uppdaterar tonnageskattereglerna och kanske även inkluderar all sjöfart som sker i svenska vatten. Det är hur som helst inte ett område som kan lämnas därhän nu när stämpelskatten är avdiskad.

Svensk sjöfart behöver stärkas för jobbens skull, för klimatets skull och inte minst för beredskapens skull. Jag undrar igen: Ska vi ha fler eller färre fartyg med svensk flagg?

Anf. 43 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Hanna Westerén, för frågorna! Det är inte varje dag vi talar om tonnagebeskattning. Det är bra att vi gör det i dag, eftersom det är väldigt viktigt. Ibland glöms det bort hur viktig hela den näringen är.

Jag delar helt bilden att svensk sjöfart är otroligt viktig för Sverige. Vi är ett exportberoende land, och vi importerar också väldigt mycket i vår ekonomi. Då spelar sjöfarten verkligen en avgörande roll både för utrikeshandeln och för försörjningen av varor generellt.

Det finns statistik från 2021 som visar att 65 procent av utrikeshandeln använder sjöfart i något led. Vi talar ofta om väg, järnväg och flyg. Men självklart är sjöfarten väldigt avgörande för svensk ekonomi.

Jag håller helt och hållet med Hanna Westéren om att svensk sjöfart fortsatt ska stöttas att vara konkurrenskraftig. Det är en viktig byggsten för att bygga Sverige rikare, som vi har talat om innan i andra debatter här. Det är också därför som vi har stora stöd till sjöfarten, och jag tycker att det ska fortsätta att vara så.

Till exempel finns sjöfartsstödet som hittills i år legat på 1,3 miljarder kronor. Det är i genomsnitt ungefär 40 miljoner per rederi som har fått stödet. Vi har också avsatt nästan 200 miljoner kronor för överflytt av gods till järnväg och sjöfart. Under förra året fick Sjöfartsverket 300 miljoner i klimatkompensation för att reducera farledsavgiften.

Men det räcker inte. Jag kan ge besked till Hanna Westerén om att mer behöver göras. Det är därför som vi går fram med avskaffandet av stämpelskatten. Stämpelskatten för att inteckna och belåna fartygen i Sverige tas helt bort. Det kommer att vara bra för näringen. Sedan kommer vi också

Prot. 2024/25:32
19 november

Svar på
interpellationer

att lägga fram förslag som gör det lättare för rederier att hyra in och hyra ut obemannade skepp.

När det kommer till huvudfrågan är detta vad vi gör och vad vi tänker göra. Men när det kommer till just tonnageskatten, som interpellationen kanske främst handlar om, innebär det, för den som inte vet, att svenska rederier under vissa krav helt enkelt får lägre skatt. Här är det en hård konkurrens mellan länderna, precis som interpellanten sa.

Regeringen tillsatte förra året en så kallad bokstavsutredning för att se över reglerna och se om de behöver ändras. År 2026 måste man ansöka igen och förlänga. Vill man göra ändringar är det då det är läge.

Vi har haft en enmansutredare, eller som det kallas en bokstavsutredare, som har sett över det generellt. Sedan arbetar Finansdepartementet tillsammans med andra med att se vilket det bästa förslaget kan vara både för näringen och för Sverige som helhet och som man också kan få godkänt för. Om man vill ändra något är det läge att göra det då. Men det gäller samtidigt att veta att EU-kommissionen godkänner det.

Anf. 44 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Tack till finansministern. Jag hör vad finansministern säger, och jag hör också vad hon inte säger. Jag hör att hon precis som jag lyfter fram behovet av den så kallade blåa tillväxten. Den är oerhört viktig för Sverige. Jag hör hur exportberoende vi är. Jag hör en redogörelse för hindren, men jag hör ganska lite om möjligheterna.

Det är alldeles utmärkt, precis som finansministern redogör för på slutet, att man har beslutat sig för att vara en försiktig general. Det är viktigt att vara försiktig när man hanterar statsstöd. Det är viktigt för omsorgen om Sverige, för svenska företag och för svenska skattebetalare. Detta är komplicerad och avancerad materia.

Man skulle kanske önska att den här försiktigheten gick igen på andra områden och att den också besjälade finansministern när man pratar om bilprovningen eller om rot och rut. Men här är det tydligen väldigt viktigt att vara extra försiktig. Det gör mig lite förbryllad, och jag skulle önska någon form av viljeinriktning.

Jag har lyssnat på och deltagit i många debatter med finansministern, och vi har mötts i tider då Sverige har haft det otroligt svårt. Vi har levt i en mörk tid under ganska många månader nu, och det är därför jag tänker att det hade behövts någon form av fingervisning. Finansministern lyfte fram stämpelskatten och en del andra reformer. Men tonnageskatten är om inte en byggsten så ändå en puck som dyker upp i diskussioner kring svensk sjöfart hela tiden. Jag tror att det vore väldigt välgörande med en fingervisning om vad den regering som Elisabeth Svantesson är en del av kommer att göra av den. Jag har ännu inte riktigt uppfattat vad inriktningen är.

Är man beredd att gå fram med någon form av uppdatering, uppgradering, revidering eller översyn? Det är för mig oklart. Den typen av tydlighet tror jag att vi behöver här i kammaren i dag, inte minst i beredskaps-hänseende. Som Elisabeth Svantesson själv sa räcker det inte så här. Det behövs mer.

Anf. 45 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Det är nästan så att jag undrar om Hanna Westerén läser talepunkter som hon har skrivit innan jag gjorde mitt inlägg. Jag var väldigt tydlig: Sjöfarten är en otroligt viktig näring, och regeringen gör mycket. Jag berättade i mitt förra inlägg vad vi gör. Vi tar till exempel bort stämpelskatten, vilket är en väldigt aktiv och icke försiktig del. Min poäng är att det här inte är försiktigt, fast jag kanske borde tycka att det är trevligt att man använder epitetet försiktig om mig.

Allting man gör ska dock vara välavvägt. I det här fallet finns det, som jag nämnde, en bokstavsutredning som har lämnats till Andreas Carlson. Den arbetas det nu vidare med i Regeringskansliet, och vi är väldigt tydliga med att vi vill stötta näringen. Precis som jag sa har vi nu möjlighet att uppdatera och förändra, och det arbetet pågår för fullt. Reglerna ska uppdateras fram till 2026.

Jag tycker inte att jag kan bli så mycket tydligare. Vi gör bra saker för näringen nu, och vi kommer att fortsätta att göra det. Stämpelskatten är nästa steg, och därutöver blir det en omarbetad och uppdaterad tonnageskattning. När man gör detta ska man ta hänsyn både till de regler som finns och till att Sverige ska fortsätta att vara konkurrenskraftigt. Precis som interpellanten säger förändras saker och ting snabbt i den här branschen och även i många andra branscher.

Anf. 46 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Förberedda talepunkter eller inte – det här är en fråga som många, inte minst om man kommer från en ö mitt i Östersjön som jag, lever med i princip varje dag. Det handlar om villkoren för sjöfarten och att sjöfarten och våra sjövägar fungerar.

Finansministern tycker att hon var övertydlig. Och ja, när det gäller stämpelskatten och vart den ska ta vägen fanns det absolut en tydlighet. Men nu på slutet kom det också lite fler besked när det gäller uppdatering, översyn och revidering. Jag hör att finansministern pratar om att stötta, och jag hör henne nämna 2026.

Jag har därför en avslutande fråga. Tonnageskatten är den fråga som jag lyfte redan från allra första början. Det var den fråga som gjorde att till exempel Gotlandstrafiken upphandlades av ett danskt rederi eftersom de svenska tonnageskattereglerna inte var tillräckligt förmånliga. Det är det som föranleder att jag är här i dag och frågar, inte bara för gotländskt vidkommande utan för den svenska sjöfarten som helhet: Är en förändring att vänta, och när i tid kommer den?

Det är den typen av besked som jag efterlyste när jag kom hit i dag, och det är det som finansministern i någon mån har svarat på nu. Men jag tycker alltså att svaren är lite flytande. Jag tror att utredningen hette något i stil med vågade skatter, och det känns som att svaren ändå är lite flytande när det gäller allt som inte rör stämpelskatten. Jag misstänker att vi kommer att ses här igen.

Anf. 47 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Under 2026 löper alltså det tillfälliga beslutet ut, och Sverige ska självklart fortsätta att ha en bra och konkurrenskraftig tonnageskatt. Det arbetas det också med nu. Hur och om den kommer att förändras

är lite tidigt att säga eftersom vi nu befinner oss i november 2024. Men man kan känna sig trygg med att regeringen kommer att stötta näringen.

Det är en styrka att vi på vår sida vet vad vi vill. Jag vet inte vad de andra fyra partierna vill, och det ska jag inte heller ta upp här nu. Som jag sa även i den tidigare debatten: För regeringen och för mig är väl fungerande transporter och infrastruktur av avgörande betydelse om svensk konkurrenskraft ska stärkas och ekonomin ska växa. Tåg- och vägtrafik är prioriterat av regeringen, och det är också därför vi gör historiska investeringar och tar itu med bland annat underhållsskulden. Flyget är också prioriterat av regeringen. Sverige är ett avlångt land med stora avstånd. Det är därför vi tar bort flygskatten, för det är nödvändigt att säkra flygtrafiken.

Slutligen, fru talman, är sjöfarten prioriterad – av många skäl, som vi har nämnt tidigare. Utan en väl fungerande sjöfart har vi inte heller en fungerande utrikeshandel. Som ett första steg i att göra något tar vi nu bort stämpelskatten. Det är ingen liten fråga. Vi ser dessutom nu över tonnagereglerna. Kort sagt: Regeringen prioriterar svensk infrastruktur, och det kan jag garantera att vi kommer att fortsätta att göra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.16 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.23 i väntan på att justitieminister Gunnar Strömmer (M) skulle infinna sig i kammaren för att lämna svar på interpellation 2024/25:113.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.23.

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:113 om en ny svensk maffialag

Anf. 48 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Teresa Carvalho har frågat mig om jag och regeringen avser eller utesluter att utreda införandet av en svensk maffialag.

Låt mig börja med att konstatera det självklara: Den organiserade brottsligheten är ett av vår tids allra största samhällsproblem. Under alldeles för lång tid gjordes alldeles för lite – för lite för att stoppa våldet, för lite för att strypa den kriminella ekonomin och för lite för att bryta rekryteringen av barn och unga in i gängen.

Det mörka resultatet talar för sig självt. Det dödliga skjutvapenvåldet mer än tredubblades i Sverige mellan 2012 och 2022. Den kriminella ekonomin beräknas i dag omsätta 100–150 miljarder kronor. Det kapitala misslyckandet när det gäller barn och unga kan beskrivas på olika sätt; ett exempel är att 90 procent av de minderåriga som döms till sluten ungdomsvård och har kopplingar till gängen uppskattas återfalla i brott.

Detta är den verklighet som Socialdemokraterna lämnade efter sig. I valet 2022 fick vi väljarnas mandat att på allvar ta itu med brottsligheten och få ordning på Sverige. Vi var tydliga med att det kommer att ta tid att vända utvecklingen men att det kommer att gå om såväl politiken som andra relevanta aktörer i samhället är beredda att göra det som krävs.

Regeringen har också satt högsta fart i omläggningen av politiken. Under 2023 tillsattes eller justerades uppdragen för över 50 utredningar bara på Justitiedepartementet, och flera av de mest tidskritiska åtgärderna har utretts i ett nyinrättat snabbspår. Steg för steg, månad för månad, genomförs nu regeringens plan för att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten.

Vi ser redan nu att nya verktyg och arbetssätt börjar bita. Antalet skjutningar har gått ned sedan 2022. Allt fler grova våldsbrott förebyggs och förhindras. Ytor i offentligheten som tidigare dominerades av kriminella börjar nu tas tillbaka. Samtidigt bubblar risken för nya våldsdåd och våldspiraler ständigt under ytan.

Jag välkomnar att Socialdemokraterna nu ser behovet av att komma åt de maffialiknande strukturerna och deras ledarskikt. Jag är förstås också beredd att lyssna på alla goda förslag, oavsett från vilka partier de kommer. Men när Socialdemokraterna nu säger sig vilja se en amerikansk RICO-lagstiftning i Sverige är det i själva verket Tidöavtalets program mot den organiserade brottsligheten som de efterfrågar.

Kärnan i RICO är långa straff för gängkriminella och verktyg som kommer åt både gängtoppar och så kallade möjliggörare såsom advokater, mäklare och revisorer. Det är också helt centralt att angripa företag som används som redskap för brottsligheten.

Nu genomför regeringen vad som kan beskrivas som en svensk modell av RICO:

Vi utreder både möjligheten att kriminalisera deltagandet i kriminella gäng och dubbla straff för gängkriminella, detta för att komma åt både topparna och de så kallade möjliggörarna.

Vi remitterar just nu förslag om att modernisera reglerna om försök, förberedelse och stämpling för att kunna komma åt och döma fler.

Vi möjliggör att hemliga tvångsmedel används preventivt mot de kriminella nätverken, och vi utformar verktygen så att vi även kommer åt den kriminella ekonomin.

Vi inför anonyma vittnen och ser över kronvitnesssystemet för att fler ska våga vittna, inte minst mot gängtopparna.

Vi mobiliserar mot de kriminella företagen med bland annat ökad kontroll av företag och en utredning i snabbspår om utökat näringsförbud på grund av brott.

Vi genomför också den nya lagstiftningen om förverkande, som går rakt efter maffiatopparnas pengar, lyxprylar och andra tillgångar.

Regeringen har fått väljarnas mandat att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten. För att lyckas måste hela vårt samhälle mobilisera på flera fronter samtidigt: slå mot det grova våldet, strypa den kriminella ekonomin och bryta rekryteringen av barn och unga in i gängen.

Den nödvändiga omläggningen av politiken har inletts med full kraft men är ännu bara i sin början. Jag hoppas förstås på ett brett stöd för alla de reformer som regeringen nu och framöver lägger på riksdagens bord.

Anf. 49 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! I går vaknade vi upp till en svart måndag med två sprängningar och tre skjutningar, varav en i en galleria i Stockholm där skytten återigen var en 14-årig pojke på rymmen från ett HVB-hem. Det är uppenbart att Sverige befinner sig i en nationell kris och att väldigt mycket mer behöver göras för att trycka tillbaka gängkriminaliteten med akuta insatser utöver det vanliga.

I det läget kan jag tycka att justitieministerns svar känns lite lugnt, lite som att han är tillfreds med sakernas tillstånd. Vi fick höra att politiken nu biter. Hans chef statsministern har hela hösten upprepat att det ljusnar vid horisonten. Jag tycker att det är en provocerande verklighetsbeskrivning när det ser ut som det gör och våldet fortsätter att krypa allt längre ned i åldrarna och förlama vårt samhälle.

Det är givetvis väldigt bra att nya verktyg, som har arbetats fram av såväl den förra S-regeringen som den nya regeringen, nu äntligen kan börja användas. Men det är helt uppenbart att det inte är tillräckligt. Det är uppenbart att ingen regering, varken den förra eller den nya, har lyckats vända utvecklingen.

Sverige har inte blivit tryggare. Allt fler oskyldiga svenskar drabbas i sin vardag av ett allt grövre våld. Och det kryper som sagt längre ned i åldrarna. Bara det senaste året har antalet barn under 15 år som är involverade i mordärenden ökat med 200 procent. Det har alltså skett under Gunnar Strömmers tid som justitieminister.

Jag tycker därför att det är lite intressant att justitieministern nu understryker att det här kommer att ta tid. Han ber om svenska folkets tid och tålamod. Det är tid och tålamod som inte fanns under förra mandatperioden. Med tanke på det höga tonläge som Tidöpartierna hade före valet förväntar nog väljarna sig att utvecklingen ska vändas ganska snabbt nu. Men halvvägs in i mandatperioden ser vi att det tvärtom fortsätter att utvecklas åt fel håll i flera avseenden.

Vi socialdemokrater tror att det behövs ett helt nytt angreppssätt för att bekämpa gängkriminaliteten och bryta det grepp som den har tagit om vårt samhälle. Det behövs absolut en fortsättning på straffskärpningar och satsningar på hela rättsväsendet. Men det kommer inte att räcka. Vi måste också se till att bryta nyrekryteringen och sätta dit gängtopparna, som alltjämt går fria.

Justitieministern säger att han är beredd att lyssna till alla förslag. Det är vällovligt. En sak som vi socialdemokrater har föreslagit för att komma åt gängtopparna är en svensk maffialag. Men när vi har lagt fram det skarpa förslaget på riksdagens bord har Tidöpartierna sagt nej till det.

Justitieministern ger också sken av att Tidöregeringen egentligen redan gör det här. Men det är inte med sanningen överensstämmande. Något sådant lagförslag har vi inte fått se röken av.

Jag vill därför fråga Gunnar Strömmer igen: Är han beredd att införa en svensk maffialag, eller utesluter han att göra det?

Anf. 50 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar en interpellation från Socialdemokraterna gällande förslaget om att införa RICO-lagstiftning. Jag tycker att det i debatten helt saknas en viss sanning från Socialdemokraternas sida.

Förslag om införande av RICO-lagstiftning i Sverige har funnits i riksdagen sedan 2012 på Sverigedemokraternas initiativ. Det har alltså funnits sedan 2012. Socialdemokraterna hade åtta år i regeringsställning på sig att göra någonting av det initiativet från Sverigedemokraterna. Men Socialdemokraterna avslag under åtta år införande av en RICO-lagstiftning i Sverige.

Jag vill bara ha det sagt i denna debatt. Nu när de sitter i opposition låtsas de nämligen helt plötsligt att de sedan ett år tillbaka har föreslagit att införa RICO-lagstiftning i Sverige och att regeringen nu säger nej.

Det är dessutom inte sant. Regeringen säger inte nej till svensk RICO-lagstiftning utan tvärtom. Det finns med som en egen punkt i Tidöavtalet. Själva essensen i en RICO-lagstiftning, nämligen deltagande i kriminell organisering, finns med i Tidöavtalet.

Det enda Socialdemokraterna har bidragit med i den här debatten är alltså att slå in öppna dörrar och dessutom ljuga om regeringens position i frågan. Det är inte värdigt den här debatten.

Jag vill ställa en fråga till Socialdemokraterna. Tycker Socialdemokraterna att Morgan Johansson har varit en tillgång eller en belastning för svensk politik när han under sina åtta år i regeringen har röstat nej till införande av svensk RICO-lagstiftning, som Socialdemokraterna nu säger är viktigt för att komma åt den organiserade brottsligheten?

Morgan Johansson har dessutom röstat nej till förslag om anonyma vittnen, som Socialdemokraterna nu säger sig vilja genomföra. Och Morgan Johansson har röstat nej till förvaringsdomar och förvaringsstraff, som ni bara häromdagen vände på klacken om och nu vill införa. Ni har dessutom under åtta år i regeringsställning röstat nej till dubbla straff för gängkriminella plus en massa andra straffskärpningar och regelförenklingar som gör det enklare att komma åt organiserad brottslighet.

Jag tycker att Socialdemokraterna visar på en skamlöshet i den kriminalpolitiska debatten när man har hög svansföring i opposition men stod för noll genomförande och hundra procent motstånd när man själv satt i regeringen.

Kommentera gärna om ni anser att Morgan Johansson, som under åtta år i regeringen har röstat nej till så många lagförslag, inklusive om RICO-lagstiftning, har varit en tillgång eller en belastning.

Anf. 51 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag vill tacka för möjligheten att diskutera de här viktiga frågorna i kammaren i dag.

Jag vill upprepa att jag förstås välkomnar att Socialdemokraterna nu har vaknat och inser det allvarliga i den situation vi befinner oss i. Som jag har sagt flera gånger är jag utan tvekan beredd att lyssna på alla konkreta förslag och åtgärder som kan vara användbara i kampen mot de kriminella gängerna.

Tyvärr tvingas jag ändå konstatera att de nya förslag som hittills har kommit från Socialdemokraterna i opposition har varit rätt grunda, rätt illa genomarbetade och svåra att göra något konkret av, till exempel det här med RICO. Det var ett förslag till ett utskottsinitiativ med fyra punkter på en knapp A4-sida. Inte ens de egna stödpartierna kunde ju rösta för det när det behandlades i utskottet.

Faktum är att Socialdemokraternas enda chans att rösta för en offensiv politik på det här området nog är att stödja att Moderaterna leder regeringen och att vi med stöd av vår majoritet i riksdagen – sverigedemokrater, liberaler och kristdemokrater – kan lägga fram offensiva förslag här i riksdagen.

Vi har inte ens kommit till Socialdemokraternas regeringsunderlag. I september granskade Dagens Nyheter hur oppositionen har ställt sig här i riksdagen till regeringens förslag när det kommer till brottsligheten och migrationen. Glädjande nog har Socialdemokraterna i hög grad röstat för regeringens förslag. Men det har inte era stödpartier gjort. Miljöpartiet har röstat nej i 60 procent av fallen. Vänsterpartiet har röstat nej i mer än 70 procent av fallen.

Det är en realitet att ni under er tid med regeringsmakten stoppade förslag om anonyma vittnen. Ni stoppade förslag om kriminalisering av deltagande i gäng, det vill säga kärnan i RICO-lagstiftningen. Jag välkomnar att ni har bytt fot. Men vi har tappat minst fyra år i kampen mot gängtopparna på grund av det.

Då kommer vi dessutom till den realitet som handlar om just ert regeringsunderlag, om ni får chansen att komma tillbaka. Vi ser att ni saknar en egen seriös, genomarbetad politik och att regeringsunderlaget av allt att döma kommer att stoppa allt det som verkligen kan få en tydlig effekt mot de kriminella nätverken.

Jag välkomnar en bra dialog. Den ska vi verkligen fortsätta. Jag välkomnar också breda majoriteter för de förslag som vi lägger fram här i riksdagen. Läget är utan tvekan fortfarande mycket allvarligt.

Jag vill påminna om att Moderaterna redan före valet, inte minst Ulf Kristerzon själv i en intervju i Svenska Dagbladet, påpekade att det kanske kommer att ta 15–20 år innan vi har lyckats vända den här utvecklingen, givet problemens djup, vidd och allvar.

Vi har konsekvent pekat på erfarenheterna i New York och i Danmark där det tog ungefär tio år att trycka tillbaka och få kontroll över gängen. Nu är vi två år in i den tioårsresan. Ett är säkert: Vi kan lyckas, men det förutsätter att vi gör rätt saker. Moderaterna och den här regeringen och våra samarbeten här i riksdagen är en garant för att det blir på det sättet.

Läget är utan tvekan utomordentligt allvarligt. Vi måste slå mot våldet, strypa den kriminella ekonomin och bryta rekryteringen av barn och unga. Nu levererar vi de lagar, verktyg och resurser som krävs för att göra det jobbet. Det arbetet har bara börjat, och vi kommer inte att slå av på takten förrän vi på allvar kan se medborgarna i ögonen och säga: Nu är friheten och tryggheten återupprättad. Nu har vi fått ordning på Sverige.

Anf. 52 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag välkomnar mycket av det som regeringen nu gör för att bekämpa gängkriminaliteten. En hel del av det som Gunnar Strömmer nämner är också sådant som vi socialdemokrater påbörjade arbetet med. Låt mig ta ett konkret exempel som nämndes här: förverkandelagstiftningen, som Gunnar Strömmer själv har benämnt som en av de viktigaste kriminalpolitiska reformerna på 60 år. Gott så! Men det är ingen svensk maffialag.

Det som har varit framgångsrikt, inte minst i USA, och som vi har inspirerats av när vi säger att vi vill se en svensk maffialag – nu vill jag att särskilt Sverigedemokraternas representant här spetsar öronen – har varit det samlade greppet men faktiskt också flera centrala beståndsdelar som helt saknas i regeringens repertoar.

Vi socialdemokrater har mycket riktigt lagt fram ett utskottsinitiativ med fyra konkreta punkter i justitieutskottet. Vi menar att regeringen behöver undersöka hur de kan implementeras i en svensk rättskontext, men självklart kan det finnas fler saker som mycket väl skulle kunna undersökas för att sammantaget leda till att man kan ta fram en svensk maffialag.

Vad vi konkret har pekat på är först och främst en punkt som handlar om straff och bevisning. Närmare bestämt ska samtliga gängmedlemmar kunna dömas som delansvariga om andra inom en kriminell organisation begår tillräckligt allvarliga brott som man som medlem eller ansluten till ett kriminellt gäng har haft eller borde ha haft insikt om. För sådana brott ska det givetvis utdömas längre straff.

Den andra punkten handlar om ett utvidgat kronvitnesssystem. Jag vill vara tydlig med att vi socialdemokrater införde ett kronvitnesssystem redan förra mandatperioden. Ett sådant finns alltså. Men så som det används i RICO-lagstiftningen i USA är det ännu mer inriktat på att komma åt gängtopparna. Här finns också en koppling till den föregående punkten. Genom ett kollektivt straffansvar skapar man starkare drivkrafter för fler att ange dem som finns högre upp i hierarkin.

Den tredje punkten handlar om att komma åt maffians företagande men också andra företag som inte själva bedriver kriminell verksamhet men som göder den kriminella ekonomin och de maffialiknande organisationerna genom att göra business med dem. Det tas alldeles för lätt på detta inom svenskt näringsliv i dag. Det är här möjligheten att åtala juridiska personer kommer in.

Den fjärde punkten handlar om hur myndigheterna ska jobba utifrån en sådan lagstiftning. Vi pekar specifikt på Ekobrottsmyndigheten som kan behöva en särskild maffiaenhet, men här behöver naturligtvis olika alternativ övervägas.

Jag vill passa på och framföra att Ekobrottsmyndigheten behöver utvecklas, inte avvecklas. Det säger jag särskilt med anledning av att det har börjat ryktas om att regeringens utredare planerar att föreslå en nedläggning av Ekobrottsmyndigheten. Det vore fullkomligt förödande för kampen mot den organiserade ekonomiska brottsligheten i vårt land.

Jag frågar helt enkelt igen: Är justitieministern beredd att utifrån dessa fyra punkter utreda införandet av en svensk maffialag, eller utesluter han dessa punkter?

Anf. 53 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Det här är bara ett välregisserat teaterspel från Socialdemokraternas sida. De har gjort analysen att de inte kan vinna väljarnas förtroende i kriminalpolitiken på den egna kriminalpolitiken. Därför betar de nu av punkt efter punkt i Tidöavtalet och vill göra det till sin egen politik. Jag tycker att det är patetiskt.

Att införa en RICO-lagstiftning är ingenting som är nytt på riksdagens bord. Jag har sagt det förut och jag säger det igen: Det har funnits på riksdagens bord sedan 2012 på initiativ av Sverigedemokraterna. Socialdemo-

kraterna har motiverat sitt avslag på just den lagstiftning som de nu säger sig vilja införa. Sedan står det i interpellationen att de minsann kom med förslaget för ett år sedan och att regeringen är emot det. Det är en ren lögn.

Låt mig gå igenom de punkter som Socialdemokraterna lagt på justitieutskottets bord. Utöver själva essensen att kriminalisera deltagande, vilket nu pågår som en del av Tidöavtalet – man slår in en öppen dörr – står det i punkt 2 att kronvitnesssystemet behöver förstärkas och att utredningen behöver se över dagens system med kronvittnen. Wow! Revolution på gång här, eller? Att se över kronvitnesssystemet säger ingenting om vad man vill med det.

Låt mig komma med ett tips! När jag skriver en sak på X den ena dagen kopierar ni ju ändå det som er egen politik dagen efter. Det har hänt i verkligheten. Jag kan bevisa det. Ta förslaget om att dubbla straffen för gängkriminella och sätt det i relation till hur kronvitnesssystemet kan fungera träffar man explicit den gängkriminella miljön och får en ganska stor utväxling på kronvitnesssystemet. Det är mitt tips i sammanhanget, när ni nu är så på hugget att kopiera politik från Tidöavtalet och Sverigedemokraterna. Fördubblar ni straffet för gängkriminaliteten kommer ni också att få stor utväxling på kronvitnesssystemet.

Anf. 54 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Också jag vill uppmuntra till en genomläsning av Tidöavtalet, eftersom dessa punkter i hög grad är en efterfrågan på den politik som finns där.

Låt mig dock hålla mig till de konkreta punkter som lyfts fram. En gång i tiden var det en socialdemokrat som talade om en servettskiss. Jag tror att det handlade om en budget den gången, men det är en ganska träffande beskrivning också av detta utskottsinitiativ. Det är fyra punkter på en knapp A4-sida.

Den första punkten är att samtliga ska kunna dömas till ansvar. Ja, det är en kombination av kriminalisering av deltagande i kriminella nätverk och en reform som moderniserar vår lagstiftning vad gäller de så kallade osjälvständiga brottsformerna, det vill säga förberedelse, stämpling, försök och så vidare. Det är den delen som ger en sådan effekt.

Med en mycket bredare kriminalisering träffar man väldigt många fler runt det huvudsakliga brottet. Med de verktygen ger det också en möjlighet att leta sig uppåt i systemet när någon begår det allvarliga brottet på ett behörigt och bekvämt avstånd från ledarskiktet. Då kan man så att säga bakvägen komma åt dem som ligger bakom och orkestrerar den allvarliga brottsligheten.

Låt mig säga något om kronvittnen, som just har behandlats i utredningen om anonyma vittnen. Utredningen pekar på kombinationen av kronvitnesssystemet, där det finns mycket mer att ge i fråga om tillämpningen av det befintliga systemet, anonyma vittnen och riktade straffskärpningar mot de kriminella gängens kriminalitet. Genom en sådan kombination får man en utväxling på dagens system med kronvittnen på ett annat sätt.

Företagandet var också en punkt. Jag vill bara påminna om att frågan om straffansvar för juridiska personer utreddes av den socialdemokratiska regeringen. Utredningen kom fram till att det i så fall handlar om böter. Det är svårt att slänga ett organisationsnummer i fängelse, utan det får

handla om ekonomiska sanktioner. Utredningen kom också fram till att vårt system med företagsböter är effektivare än att i den svenska modellen försöka implementera ett straffansvar i form av böter, det vill säga samma slags sanktion. Den socialdemokratiska regeringen valde att hålla fast vid systemet med företagsböter. Det får jag väl ändå ge er en komplimang för – på goda grunder.

Visst kan man importera idégods från andra länder. Det har vi ändå varit mycket öppna med att göra, inte minst från våra nordiska grannländer. Anonyma vittnen, säkerhetszoner, vistelseförbud och dubbla straff för gängkriminalitet är i hög grad import från andra nordiska länder. Men man kan inte importera det rakt av. Om det ska få effekt i vår rättsordning måste det också passa in i vår rättsordning. Det måste vara en svensk modell för anonyma vittnen eller säkerhetszoner.

Vad gäller kriminalisering av juridiska personer är den svenska modellen att utveckla och stärka systemet med företagsböter, det vill säga den ståndpunkt som S hade så sent som för några år sedan och som jag ändå ger rätt – man får möjligtvis betrakta det som ett olycksfall i arbetet. Det var en riktig bedömning. Det är det effektiva sättet att hantera frågan i vår rättsordning.

Summan av kardemumman är att förverkandelagstiftningen inte är det enda i en RICO-lagstiftning. Men det tillsammans med alla de andra sakerna, till exempel kriminalisering av deltagande, systemet med kronvittnen och anonyma vittnen, mobiliseringen i form av företagsböter, näringsförbud och annat, kommer att skapa en effekt motsvarande den vi har sett i andra länder med liknande lagstiftning. Det är effekten vi är ute efter. Vill S återkomma med spetsigare och ännu mer relevanta och genomarbetade förslag i den delen välkomnar jag förstås det.

Anf. 55 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Sverige befinner sig i en nationell kris och behöver behandlas därefter med akuta insatser utöver de vanliga. För att bryta gängkriminalitetens grepp om vårt samhälle krävs ett helt nytt angreppssätt. Vi behöver fortsätta att skärpa straffen och satsa på polisen och hela rättskedjan. Men det räcker inte. För att detta ska få effekt måste nyrekryteringen brytas, och gängtopparna, som beställer sprängningarna och skjutningarna, sättas dit.

I ett års tid har vi socialdemokrater drivit frågan om en svensk maffialag för att komma åt gängtopparna. Gunnar Strömmer låtsas nu som att regeringen håller på att införa en svensk maffialag, men alla kan se att det inte är sant. Något sådant lagförslag har vi inte sett röken av, och det finns alls med i Tidöavtalet. Jag noterar dock att Adam Martinen är så kränkt att topplocket går över att vi socialdemokrater driver en fråga han tycker är bra – alltmedan han själv och hans parti på löpande band drar tillbaka sin egen politik.

Att bekämpa det grova gängvåldet och återupprätta tryggheten är den viktigaste uppgiften som vilar på oss politiker i Sverige, och jag uppmanar justitieministern att lyfta blicken från Tidöavtalet och göra allt som krävs. Vi har en utveckling där barn mördar och mördas, och då måste hela samhället vara berett att göra mycket mer. Framför allt måste en sittande regering i en krissituation som denna vara beredd att göra och orka göra också sådant som inte står i ett två år gammalt avtal.

Avslutningsvis: Håller Gunnar Strömmer med om att vi befinner oss i en nationell kris?
(Applåder)

Anf. 56 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Än en gång tack till Teresa Carvalho för möjligheten att få diskutera dessa viktiga frågor!

Att Sverige befinner sig i en kris när det gäller brottsligheten och en rad andra samhällsproblem kopplade till brottsligheten är något som vi har påpekat under ett decennium. Det var i själva verket denna insikt hos medborgarna som gjorde att Socialdemokraterna fick lämna regeringsmakten efter åtta år och gav möjligheten för ett nytt alternativ att på medborgarnas mandat få ordning på Sverige.

Man kan säga mycket om kritiken mot regeringen, men den lyder ofta som att vi gör för mycket och bryter mönster, att det går för fort och att vi gör saker som vi inte har gjort tidigare. Men detta återspeglar problemens allvar, och åtgärderna måste vara därefter.

Jag välkomnar att Socialdemokraterna stämmer in i denna kör, men just för att vi befinner oss i ett sådant allvarligt läge kan svaret inte vara, om uttrycket tillåts, en ganska svulstig retorik och varmluft när det gäller de konkreta förslagen. Teresa Carvalho sa att alla kan se att regeringen inte genomför en ny maffialagstiftning. Nja, det är nog snarare så att alla kan se att det som finns när det gäller en maffialagstiftning från Socialdemokraterna är fyra rätt luftiga punkter på en knapp A4-sida som inte ens ert eget regeringsunderlag tyckte att det kunde rösta på. Det är vad alla ser.

Jag är verkligen beredd att lyssna på substans och genomförbara reformer som är trovärdiga och kommer att ha effekt och som inte upptar rättsordningen eller socialrättsstaten med sådant som inte är avpassat för att få en verklig effekt som kan trycka tillbaka våldet, strypa den kriminella ekonomin och bryta rekryteringen av barn och unga.

Det är toppen att vi diskuterar dessa frågor, och det är fint att vi kan få breda majoriteter för en offensiv politik. Men dagens slutsats är att Socialdemokraternas enda chans att rösta för en sådan är att Moderaterna styr och med sin majoritet lägger fram den i riksdagen.
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Anf. 57 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Per-Arne Håkansson har frågat mig om jag avser att ta initiativ för att långsiktigt säkerställa att forskning och utveckling kan bedrivas kring mänskliga rättigheter och humanitär rätt på Raoul Wallenberg-institutet.

Målet för politiken för mänskliga rättigheter på nationell nivå är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Målet är sektorsövergripande och ska genomsyra all politik.

Arbetsmarknadsdepartementet ansvarar för Institutet för mänskliga rättigheter, som Per-Arne Håkansson nämner i interpellationen. Institutet för mänskliga rättigheter är en myndighet under regeringen, och i likhet med andra myndigheter har den ett förvaltningsanslag. Raoul Wallenberg-institutet är inte en myndighet, och det finns ingen möjlighet för mig att inom mitt ansvarsområde ta initiativ gällande långsiktigt säkerställande av forskning och utveckling på Raoul Wallenberg-institutet.

Jag vill passa på att tacka interpellanten för hans engagemang i frågor om mänskliga rättigheter, ett engagemang som jag delar.

Anf. 58 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret från Paulina Brandberg.

Syftet med interpellationen var att lyfta fram Raoul Wallenberg-institutets närmast unika ställning som resurs i arbetet med att främja forskning och sprida viktiga kunskaper om mänskliga rättigheter. Om jag förstått situationen rätt är Paulina Brandberg ansvarig i regeringen för frågor om demokrati och jämställdhet, och av det skälet ställde jag min interpellation till henne. Jag har dock full respekt för den samordning som kan ske i Regeringskansliet utifrån specifika ärenden.

Att jag lyfte frågan har sin bakgrund i ett möte med länsstyrelsen i Skåne nyligen, som jag deltog i. Raoul Wallenberg-institutets verkställande direktör slog larm om att det finns en uppenbar och akut risk för att all den kunskap man har kring folkrätt och humanitär rätt i ett globalt perspektiv går förlorad för allmänhet och studenter genom den budget för kommande år som regeringen tagit fram och riksdagen nu håller på att behandla. I det läget anser jag att det är viktigt att agera och uppmärksamma regeringen på problematiken.

I sammanhanget bör betonas att Raoul Wallenberg-institutet är en fristående stiftelse. Även om det för 40 år sedan grundades av professor Göran Melander vid Lunds universitet ingår det inte i universitetets organisation på annat sätt än att en rad studenter och forskare använder sig av institutets bibliotek och databaser.

En stor del av institutets samlade kunskaper ligger till grund för insatser som bedrivits och bedrivs internationellt för demokratisk utveckling och de universella mänskliga rättigheterna.

Låt oss för några ögonblick blicka tillbaka 40 år till när Raoul Wallenberg-institutet bildades! Det skedde under kalla krigets tid och föranleddes kanske också av att mänskliga rättigheter i mitten av 1970-talet stod i särskilt fokus med Demokraternas Jimmy Carter som president i USA.

*Svar på
interpellationer*

Carter lyfte upp dessa frågor på agendan i avgörande kontrast mot det dåvarande östblockets enpartistater. Man får nog också påstå att det ledde till ett uppsving under ett par decennier för de demokratiska idealen och framtagandet av en del konventioner som vi nu arbetar med. Det handlar om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och inte minst om barnkonventionen, som ju sedan några år tillbaka är svensk lag. I alla dessa frågor har Raoul Wallenberg-institutet en djup och ingående kunskap, som de delar med sig av på olika sätt.

Brott mot folkrätten finns kartlagda i det som vad jag förstår betecknas som världens första databas i sitt slag. På institutet kombineras forskning inom mänskliga rättigheter med direkt engagemang på plats i samarbete med lokala partner i över 40 länder. Institutet är verksamt i Asien, Latinamerika, Afrika och Europa. Nu finns också långt framskridna planer på att etablera kontor i Kiev i Ukraina, för att vara på plats som samarbetspartner och resurs i kommande EU-anslutningsprocess.

I svaret framhåller statsrådet Paulina Brandberg att politikens mål är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden och att det målet är sektorsövergripande och ska genomsyra all politik. Jag vill därför följa upp med en fråga om Paulina Brandberg bedömer att Raoul Wallenberg-institutets samlade kunskap och databaser om mänskliga rättigheter är värdefulla och därmed behöver värnas för kommande och pågående forsknings skull. Om så är fallet kanske det finns hopp om någon form av initiativ för att värna verksamheten.

Anf. 59 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Precis som interpellanten är jag skåning. Jag är uppvuxen i Lund och pluggade på Juridicum, som ligger granne med Raoul Wallenberg-institutet. Jag känner väl till dess verksamhet.

Arbete kring mänskliga rättigheter, precis som det Raoul Wallenberg-institutet bedriver, är väldigt viktigt – inte minst i den tid vi lever i. Omvärldsläget påminner oss ständigt om att vi aldrig ska ta mänskliga rättigheter för givna och att vi alltid behöver sträva efter att flytta fram positionerna.

Raoul Wallenberg-institutet är, som jag sa i mitt första svar, inte en myndighet. När det gäller finansieringen av verksamheten har Raoul Wallenberg-institutet precis som andra verksamheter ansvar att säkerställa att man har de ekonomiska resurser som krävs, och det här är ju ett institut som i dag finansieras via flera olika källor. Det har också kommit in ett äskande till Utbildningsdepartementet om finansiering, och det äskandet bereds inom Regeringskansliet. Jag kan inte föregå den processen.

Jag tycker att all forskning och spridning av kunskap kring mänskliga rättigheter är viktigt, inte minst i den tid vi lever i.

Anf. 60 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret och resonemanget Paulina Brandberg redogjorde för kring frågeställningarna jag tog upp!

Som jag ser det finns det ett betydande allmänintresse av att ta till vara den kunskap som förvärvats på Raoul Wallenberg-institutet. Det var intressant att ta del av informationen att det finns ett äskande hos Utbildningsdepartementet i detta sammanhang.

Det statliga institutet för mänskliga rättigheter i Sverige kom också upp i debatten. Det bildades efter flera års utrednings- och förberedelsearbete – inte minst i konstitutionsutskottet, där jag ingår. Institutet är nu på väg att få högsta kvalitetsstämpel globalt i form av A-status. Raoul Wallenberg-institutet var en högst delaktig och viktig aktör vid dess tillkomst.

Var för sig har dessa institut viktiga och angelägna uppgifter att utföra, och man kan kanske säga att Institutet för mänskliga rättigheter står för det nationella perspektivet medan Raoul Wallenberg-institutet arbetar internationellt. Det här är frågor som Sverige genom åren gått i bräsch för genom aktivt arbete med diplomati och i Europarådet, FN och liknande instanser.

Fru talman! De senaste årens demokratimätningar och index från bland andra Varieties of Democracy-institutet vid Göteborgs universitet, som jag kan hänvisa till här, visar att demokratin beklagligt nog är på tillbakagång i stora delar av världen. Till orosmomenten hör de alltmer auktoritära krafter som tycks framhålla fri- och rättigheter enbart när det gagnar dem själva.

Presidentvalet och debattstilen i USA och de löften som avgetts spär kanske på denna oro ytterligare. Tillbakagången för demokratin märks kanske framför allt i Östeuropa och Syd- och Centralasien. Enligt mätningar från forskning.se, där svenska lärosäten presenteras, lever nu 71 procent av världens befolkning i vad som kan betecknas som auktoritära stater. Paulina Brandberg är ju liberal, och då tänker jag att det här borde vara frågor som gör att hon funderar på hur vi ska kunna vända denna dystra utveckling.

För en tid sedan hade Paulina Brandberg och jag en debatt i denna kammare om Institutet för mänskliga rättigheter, detta med anledning av att såväl regeringsunderlagets största parti Sverigedemokraterna som Moderaterna tidigare hade ifrågasatt dess fortsatta existens. Nu finns det tack och lov kvar i årets budget, men jag vill nog påstå att de senaste åren har varit motiga tider för frågor om mänskliga rättigheter även här hemma i Sverige.

Kunskap, tillgång till information och säkerställande av källkritik är förutsättningar som ofta nämns för att utveckla demokratin och stärka medvetenheten på ett brett plan. Jag vill fråga Paulina Brandberg om man utifrån detta perspektiv ändå inte ser möjligheter att vara med och medverka till att de fakta, den kunskap och den forskning som finns samlade på Raoul Wallenberg-institutet kan spela en viktig roll i detta arbete framöver.

Anf. 61 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Precis som interpellanten redogör för har vi olika verksamheter och institutioner i Sverige som arbetar med frågan om mänskliga rättigheter. Vissa har ett mer nationellt fokus, och vissa har ett mer internationellt fokus.

Alla aktörer som sätter fokus på dessa frågor är viktiga kugghjul i arbetet, och där ser jag att det finns konsensus om att arbetet kanske är viktigare än på väldigt länge utifrån den omvärld vi har och att vi inte ska ta det för givet.

I regeringen fortsätter också arbetet på olika plan. Jag som minister har ansvar för mänskliga rättigheter på nationell nivå, allt som vi gör i Sverige och våra åtaganden, och vi i regeringen är helt överens om att allt vi gör ska vara förenligt med de internationella konventioner som Sverige har åtagit sig att följa.

Sedan har Sverige såklart en viktig roll internationellt, och vi ses ofta som ett föredöme när det gäller mänskliga rättigheter. Här vill jag passa på att räkna in frågor som rör jämställdhet och hbtqi-personers rättigheter, som också är en viktig del av grundläggande mänskliga rättigheter.

När jag möter kollegor ute i världen, till exempel när jag befinner mig i Bryssel och möter mina EU-kollegor eller när jag befinner mig i New York och i FN, märker jag ofta att Sverige har ett högt anseende i dessa frågor. Det ska vi använda för att vara en förebild där, och vi ska fortsätta att ligga i framkant. Vi ska såklart också i olika sammanhang använda vår röst för att lyfta upp vikten av respekt för mänskliga rättigheter. Detta kommer regeringen att fortsätta att göra även framöver.

Anf. 62 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret, Paulina Brandberg, och för resonemanget kring dessa frågor!

Jag kan informera om att jag så sent som i dagarna fick mig tillsänt ett upprop från ett fyrtiotal studenter på masterprogrammet i mänskliga rättigheter, som kanske också sänts till Regeringskansliet. Där framhåller de samfällt betydelsen av den samlade kunskap som finns tillgänglig på Raoul Wallenberg-institutet och den mötesplats som finns där och hur viktig den har varit i deras arbete och studier.

Jag vill återigen framhålla att det är ett från universitet fristående institut men att det har stor betydelse för akademi och forskning och en stor mängd studenter.

Vid två tillfällen har jag för egen del haft glädjen att ta emot en delegation från Harare i Zimbabwe här i riksdagen på Raoul Wallenberg-institutets initiativ. Det var ett av flera besök som delegationen gjort till olika svenska samhällsinstanser i det pågående arbete som på sikt ska hjälpa till att bekämpa fattigdom, öka kunskapen och insikterna om demokratiskt arbete och motverka brott mot folkrätt och humanitär rätt, oavsett om det gäller Zimbabwe, som i detta fall, eller andra delar av världen.

Det är värdefullt, som jag ser det, med internationella utbyten. Jag är övertygad om att de också kommer vårt eget samhälle till gagn, just för att stärka frågorna om demokrati och jämställdhet.

Jag ser fram emot att följa upp dessa ämnen även framöver och hoppas att Paulina Brandberg är parat även då. Jag anser att det är viktigt att vi lyfter fram detta. Det som nämns om Raoul Wallenberg-institutet är en grundläggande sak för att stärka demokratiarbetet framöver.

Anf. 63 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill tacka för den här debatten och för interpellantens engagemang i dessa viktiga frågor. Jag hoppas att vi kan fortsätta att ha meningsfulla diskussioner om detta även framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2024/25:53 Ny ordning för prövning av ärenden som rör statligt person-skadeskydd

Skrivelse

2024/25:52 Riksrevisionens rapport om statens tillsyn för att motverka penningtvätt

EU-dokument

COM(2024) 670 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en applikation för elektronisk inlämning av reseuppgifter (EU:s digitala reseapplikation) och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/399 och (EU) 2018/1726 samt rådets förordning (EG) nr 2252/2004 vad gäller användningen av digitala resehandlingar

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 november

2024/25:201 Begränsningar för den skånska arbetsmarknaden

av *Heléne Björklund* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:202 Rättvis ersättning för hemvärnssoldater

av *Lena Johansson* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:203 Hemarrest och områdesarrest som komplement till häktning

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:204 Stödet till arbetare och fackliga organisationer i Ukraina

av *Azra Muranovic* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:205 Övervakning och kontroll av människors arbete

av *Adrian Magnusson* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:206 Konsekvenser av neddragningar på studieförbunden

av *Kalle Olsson* (S)

till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

den 18 november

2024/25:207 Brister i hanteringen av asbest

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:208 Nedläggning av Skatteverkets kontor i Lund
av *Adrian Magnusson* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)
2024/25:209 Nationella minoritetsspråk och neddragningar av anslag
av *Eva Lindh* (S)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)
2024/25:210 Brott mot barnkonventionen i Palestinakonflikten
av *Azra Muranovic* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)
2024/25:211 Bostadsrättsinnehavares ansvar för trygghet
av *Markus Kallifatides* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)
2024/25:212 Åtgärder för att minska de ekonomiska klyftorna
av *Jessica Rodén* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 november

2024/25:448 Blockering av tillgången till olicensierade spelbolags webbplatser
av *Azadeh Rojhan* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)
2024/25:449 Åtgärder mot svartarbete
av *Niklas Karlsson* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)
2024/25:450 Brister hos kliniker som utför skönhetsingrepp och injektioner
av *Karin Rågsjö* (V)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)
2024/25:451 Replikaler för barn och ungdomar
av *Louise Thunström* (S)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)
2024/25:452 Arbetsförmedlingens tillgänglighet och service
av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)
2024/25:453 Hot mot Sveriges gröna omställning
av *Olle Thorell* (S)
till försvarsminister Pål Jonson (M)
2024/25:454 Upprätthållande av sanktionerna mot Ryssland
av *Tomas Eneroth* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 18 november

2024/25:455 Regeringens åtgärder mot arbetslösheten
av *Olle Thorell* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:456 Litauens anmälan av Belarus till ICC

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:457 Venezuelas nyvalde president Edmundo González Urrutia

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:458 Samröre med antidemokratiska grupperingar

av *Helena Lindahl* (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:459 Finansieringen av trafikavtalen

av *Malin Östh* (V)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:460 EU:s agerande gentemot Georgien

av *Azra Muranovic* (S)

till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

Prot. 2024/25:32

19 november

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 18 november

2024/25:408 Nordkoreas roll i Ukrainakriget och Sveriges möjligheter att påverka

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:411 Sveriges ansvar för att skydda barns rättigheter i Gaza och på Västbanken

av *Azra Muranovic* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.16.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 5 anf. 7 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 40 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53 och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Meddelande om frågestund	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	2
§ 5 Svar på interpellationerna 2024/25:71 och 72 om sydsvenska företags tillgång till energi i närtid	3
Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	3
Anf. 2 MARIANNE FUNDAHN (S)	4
Anf. 3 ADRIAN MAGNUSSON (S)	5
Anf. 4 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	7
Anf. 5 MARIANNE FUNDAHN (S)	8
Anf. 6 ADRIAN MAGNUSSON (S)	9
Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	10
Anf. 8 MARIANNE FUNDAHN (S)	11
Anf. 9 ADRIAN MAGNUSSON (S)	11
Anf. 10 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	12
Anf. 11 FÖRSTE VICE TALMANNEN	12
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:136 om regleringen av fjärrvärmemarknaden	12
Anf. 12 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	12
Anf. 13 JOAKIM SANDELL (S)	14
Anf. 14 ISAK FROM (S)	15
Anf. 15 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	15
Anf. 16 JOAKIM SANDELL (S)	16
Anf. 17 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	17
Anf. 18 JOAKIM SANDELL (S)	17
Anf. 19 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	17
§ 7 Svar på interpellation 2024/25:138 om ansvarig myndighet för vätgas	18
Anf. 20 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	18
Anf. 21 ISAK FROM (S)	19
Anf. 22 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	19
Anf. 23 ISAK FROM (S)	20
Anf. 24 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	21
Anf. 25 ISAK FROM (S)	21
Anf. 26 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	21
§ 8 Svar på interpellation 2024/25:70 om skattesänkningar i budgeten	22

Anf. 27 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	22
Anf. 28 OLA MÖLLER (S)	23
Anf. 29 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	23
Anf. 30 OLA MÖLLER (S)	25
Anf. 31 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	26
Anf. 32 OLA MÖLLER (S)	27
Anf. 33 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	27
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:86 om statens ägarstyrning av SJ AB	28
Anf. 34 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	28
Anf. 35 ISAK FROM (S)	28
Anf. 36 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	29
Anf. 37 ISAK FROM (S)	30
Anf. 38 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	30
Anf. 39 ISAK FROM (S)	31
Anf. 40 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	31
§ 10 Svar på interpellation 2024/25:183 om avvägningar i fråga om svensk tonnageskatt	32
Anf. 41 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	32
Anf. 42 HANNA WESTERÉN (S)	32
Anf. 43 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	33
Anf. 44 HANNA WESTERÉN (S)	34
Anf. 45 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	35
Anf. 46 HANNA WESTERÉN (S)	35
Anf. 47 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	35
Ajournering	36
Återupptaget sammanträde	36
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:113 om en ny svensk maffialag	36
Anf. 48 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	36
Anf. 49 TERESA CARVALHO (S)	38
Anf. 50 ADAM MARTTINEN (SD)	38
Anf. 51 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	39
Anf. 52 TERESA CARVALHO (S)	40
Anf. 53 ADAM MARTTINEN (SD)	41
Anf. 54 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	42
Anf. 55 TERESA CARVALHO (S)	43
Anf. 56 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	44

Ajournering.....	44
Återupptaget sammanträde.....	44
§ 12 Svar på interpellation 2024/25:179 om Raoul	
Wallenberg-institutets verksamhet	45
Anf. 57 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	45
Anf. 58 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	45
Anf. 59 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	46
Anf. 60 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	46
Anf. 61 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	47
Anf. 62 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	48
Anf. 63 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	48
§ 13 Bordläggning.....	49
§ 14 Anmälan om interpellationer	49
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	50
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor	51
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.16.	51